Масса а мехкашкара пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГӀалгӀай обкома, Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Советен Министрий Советен орган («СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

№ 45 (8135). | ЕРА, 13 апрель, 1972 шу. | 2 кеп. | Газет арадувла 1923 шера дензь

КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома V пленум

Самардийнахь КПСС обкома политически дешара цlагlа КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома V аргlапара пленум хилар.

Пленуме дийцар е дешаш:

1. «Советски Социалистически республикий Союза хьалъ 50 шу дизара кийче ярд» бола КПСС ЦК соцам кхочашбара КПСС обкома мероприятех» дола дош. Цу дешах доклад йир КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома хьалхарча секретара нов С. С. Апряткина.

Прениех къамельаш дир: КПСС Старопромысловски райкома хьалхарча секретара Н. М. Шарандина, КПСС Советски райкома хьалхарча секретара А. А. Абдулаева, къахьегамхой депутатий Сунженски районин Совета исполкома председатела С-Г. С. Котиева, юрта боахама Шалажа районин управлене керттерча агронома В. В. Дмипрайнова, Нохч-ГӀалгӀай АССР писателий Союза правлене председатела Р. С. Ахматова.

2. «КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа идеологически болх дlахо тоабара областной партийни организацие декхарех» яха шоллагlа доклад йир КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома секретара нов. Х. Х. Боков.

Цу докладах йолча прениех къамельаш дир КПСС Грозненски горкома хьалхарча секретара Н. Я. Правенько, КПСС Наьсарен райкома хьалхарча секретара С. Х. Гостимирова, исторе, метлен литературан Нохч-ГӀалгӀай Iилман-тохкама института директора Н. К. Байбулатова, КПСС Урус-Мартана райкома хьалхарча секретара Б. И. Янаева, КПСС Нажай-Юрта райкома хьалхарча секретара В. А. Янгульбаева, КПСС МалгIабика обкома хьалхарча секретара Д. П. Самылое, Нохч-ГӀалгӀай АССР писателий Союза юкхьанцарча партийни организаце секретара М. А. Мамакаева, республика Лакхехьарча Совета Президиума председатела Н. И. Оздоева, КПСС Нохч-ГӀалгӀай обкома секретара И. А. Деркова, республика культура министра В. А. Титова, Грозненски мехкадаьтта института КПСС историе кафедра заведующе В. И. Филькина, республика Министрий Совета председатела Р. В. Вахаева.

Пленума балха юкъе дакъа лоацаш а къамаьл дош а хилар КПСС ЦК пропаганди агитаци отдела РСФСР сектора заведующи нов. Н. С. Чернах.

Дийцача шиина а дешах лаьца шерра соцамаш тlайийцар пленуме.

Пленуме организационни дош дийцар. М. И. Льянов пенсе вахарца «Сердало» газета редактора декхарех мукъалайитар. «Сердало» газета редакторалла чlоагlдир Т. А. Тебоев.

Пленума балхах лаьца отчет газета тlайоагlача номер тlа хургья.

РЕСПУБЛИКА КХАШКА

БАЬЦАДААРАШ ХЬУВКЪАДЕРГДА

ФОТОРЕПОРТАЖ

Дуккхача шерашка дена кlезига терпам тlаахийтаб Наьсарен баьцадараш леладара. Керттерча дакъе ловлахошкара анар мара нарс, кабуц, сом хилап уккхава, лаьттaш хьана, уж культураш Iалаьмате дика хьувкъаш дале а. Дале а дене а мегаргдар из-м, ваьне леладени дола соь гlулакх лоархlар нох хlанзалца «Назрановский» совхозе а.

Лоалаха уллача тракторни бригадера кала дехар а дав йийхар мара техника хилапар уккхаварча баьцадаарашн соми кхебеча бригаде. 50 гектар хулача кхай тlа целаш бе а доахкаш дела кийвях кхьасаг мара хилапар. Оасаро дlа а йихье дукха хlамаш йоара.

Укх шера кхыча тайпара да сурт. Нахаца, техникаца чlоагlъяьй совхозо из производства лоархlаме участок. Кхоъ ико боле гусеничин трактор, кхоъ «Беларусь» шортта тlехьовза техника еннай бригадака. Бригадир за йоккха практика, опыт йола механизатор Газгиреев Iаламбик. Укх шера шиъ говзал лахкъеш. Аргунерча, юртбоахама курсашка хиннав из. Бригаде лаьрххlа хьожавалве институт яьккха агроном Абадиев Мухарбик. Къахьетара, хlаьта шиъ балхах кlоарга кхетара цхьан специалиста ка лургlоваш ва уккхзара къаьна практик звеновой Костоев Суламбик а.

Парниковн боахам дика лаладеш, хlаьта баьцадаарашта Iуллам за хоаш дукха ветий, мехкарий а ба бригаде. Царех ба Плиева ВахIидат, Халухоева Зуипа, кхыбараш.

Керттера вяя — механизаторш ба. Уж баьхкача туваддалар бенанэй сурт. Къаьстта доалуш да из 70 гектар хулача сомий беша. Уж дlаесlача хана дена хишадац гlаьнашта хlанз дола Iучал. Дукха ха я уж ялlа, кlир таха. Низ бола трактораш йоала гонахьа лаьтта кlаьддеш, шаьрдеш. Дийнахьара норма шозза тlеxкхоачашъю трактариста Вичиев Къурейша.

Кlезига лаьтта лоесар дахача дlайоагlа мара на дезаш бlаьрама чу хийдеш латт хьалха хьийоалача помидорий, кабуца, кхыча баьцадаарий рассада. Хlанзалца хинначул 10 гектар дукхагlа ла уккхаза уж культураш кхеш лаьтта. ПIанагlа кхеде деза 600 тонн баьцадаарш 1000 тоннага дlакхачийта лерхl бригада коллективо. Вlалла уккхаза ца бийна кердача сортех боле хох, хофсимаш, кхыйола баьцадаарий культураш юа укх шера. Назрање баха берриге болхлой мел эшача тайпа. тайпарча баьцадаарашна Iалашбе лерхl бригада укх шера.

М. ЗАНГИЕВ.

Аьрдехьарча сурта тlа: соний гаьнашта юкъера лаьтта кlаьдлеш ва Вичиев Къурейш.

Лакхерча сурта тlа: Халухоева Зуипа парникашка кхеча баьцадаарий рассада хий тоьхаш я.

М. Зангиева техсти сурташ.

Н. В. ПОДГОРНЫЙ ТУРЦЕ ВАХАР

Турецки республика президента Джевдет Сунай хьийха 11 апреле официальни визитагlа Москвера Анкаре вахар СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный.

Внуковски аэродроме Н. В. Подгорный наккъаволлккхаш хилар новкъостий Д. С. Полянский, Ю. В. Андропов, кхыбола официальни нах.

* * *

АНКАРА, 11 апрель (ТАСС). Тахан Анкаре кхаьчар официальни визитагlа Председатель Н. В. Подгорныйн цунна бахараш.

Эсенбога аэродроме советски хьаьшашта наккъавенавар Турецки республика президент Джевдет Сунай, сената председатель Тахин Арыбуруи, кьаман палата председатель Сабит Осман Авджы, премьер - министр Нихат Эрим, турецки правительства членаш, кхыбола официальни нах.

Ек Советски Союзен Турецки республикан пачхахьалкхен гимнаш. Чlоагlа хозаш да артиллерийски салют. Сийлен ха эттача гlолла чакхбоал Н. В. Подгорныйи Д. Сунайи.

Кепайоазоне яьха заявлене тlа СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорне йоах:

«Бокхха безам болаш, доттагlала дикача дагара долаш юха а Турецки республике даьхкад тхо. Тхо даьхкад официальни визитагlа президента Джевдет Сунай хьийхе хьаьие а дена йолаш йолча традицей уйлаица цунна а кхыча турецки пачхахьалкхен деятелашца а советско - турецки дагайн дуниш хилкъашца юкъерча актуальни проблемайн хьалъехьа латаш».

Советски Союзи Турции юкъера лоалахой ба. Лоалахара пачхьалкхенаш кхача гlертар цаl ла дика, доттагlала гlулакхаш хьаллаар. Тхо теш цу лостамера советско - турецки бувзамаш деrlалоалаш, вай халкъий хьалштаца меттал дунен халкъашта юкъерча машара гlулакхо а мехкхара хьалоах.

Дlайолаеш йола визит Советски Союзен Турецки республикаш юкъера дикача лоалахала отношенаши вlаши юкъера гlулакхаши дlахо а шердари чlоагlдараи гlо деш хургйолар тешa безам бар.

Уккхаза кийсалрах ца безам бар советски халкъегарен сийтарен моршал Анкаре бахача наха а дерригча турецки халкъа а дила, хlаьта кийта царна эггара дикагlбола ловца бlахха а».

Н. В. Подгорный Д. Сунайца цхьана къоастальча резиденц болх. Новкъа болхача хана турецки столице бахача наха дlайха моршал деттар Советски Союзера бахкача хьашашка.

АНКАРА, 11 апрель (ТАСС). Н. В. Подгорный тахан уккхаза Кемаль Ататюрка мавзолее ваха хилар. Турецки республика хьалхарча президента каш тlа зопок а йиллар.

Уккхаза болгlаеш сийлен хьалха книжка тlа Н. В. Подгорне йазйир: «Оаха сий деш лагахкоаб Турецки республика гlорваьнна йола пачхахьалкхени тlемен деятель, тха мохка воккха доттагlа хиларех тарра, советски наха «Тоьтгlа лоархlаш вола верда Турций хьал» Кемаль Ататюрк.

СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председателе цунца бахараши К. Ататюрка музейга къахар.

ЦХЬАНА ЯЬ СОВЕТСКО-ИРАКСКИ КОММЮНИКЕ

Iарбий социалистически возрождение партех (БААС) Иракски республика правительствах йийхе яла 1972 шера 6 апрелера 10 апреле кхачалца официальни доттагlала визитагlа Ираке хиннай КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин шерте латта советски партийно - правительствени делегаци.

Иракски республике болча хана, йоах цхьана яьна советско-иракски коммюнике тlа, советски партийно - правительствени делегаце членаш мехка гlолла лийлаеб, иракски халкъа вахар, цуь гlулакхашн экономика, Iилма, культура дагъе дуйна карегlдьнираш довза торо йолаш хиннаб. Массе метте безаме, Iашерза тlаийбаьб уш.

Президентски Дворецe А. Н. Косыгин тlайийцар Iарбий социалистически возрождение парте региональни кулгала генеральни секретара, Иракски республика Президента Ахмед Хасан Аль-Бакра. Переговораш хилар А. Н. Косыгинни БААС парте регионалыни кулгала генеральни секретара заместитела, революционни командование Совета председатела заместитела Саддам Хуссейна юкъе.

Переговорашка дакъа лаьцар: советски оагlонгахьара — советски партийно - правительствени делегаце членаш; иракски оагlонгахьара Iарбий социалистически возрождене (БААС) парте региональни кулгала членаша, иракски правительства членаша.

Шинна а пачхахьалкхенн халкъаш юкъера доттагlален цхьана леладеча гlулакхийн бувзамаш чlоагlдеш кхы а дукхаеlа дегlадоаладеш цхьатарра лаьрхlа а йолаш, уж бувзамаш дlахо дегlадоахладар Советски Союзан Иракски республикан хьашташа ва яхарен массане юкъера машар чlоагlбара аьттув болаш хургхьара чlоагlа лог тийша а йолаш оагlонаша лаьрхlар Советски Социалистически Республикий Союзаи Иракски Республикаи юкъерча доттагlален цхьана леладеча гlулакхийн хьакъехьа Договор де.

Цу Договора кулгаш яздаьд 1972 шера 9 апреле Багдаде, Советски Социалистически Республикий Союзе хьалхара Договоре кулг каздо СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгина, Иракски республикана хьалхара Иракски республика Президента Ахмед Хасан Аль-Бакра.

Доттагlалаза цхьана деладеча гlулакхаш дола в Договор, белгалдоакх коммюнике тlа, шин мехка юкъера доттагlала гlулакхаш, дlахо уж дегlаккхуларан чlоагlлараи кхы а чlоагlагlа йоаъ лерх йолаш, империализмана, колониализмана, сионизмана духьала, машар, къаман кортмукъале, социальни прогресс баьхьи долаш кхьана лоаттабеча къовсама гlулакха юкъе доккха дакъа ловцаш дола лоархlаме документ да.

Советски Союзан Иракски республикенаш юкъерча доттагlален массе оагlорахьара берригте цхьака деладеча гlулакхийн бувзамаш дlакхоачадаьча боараиа бокъонца шоаш раьза хилар кхьа а хlайкадь, оагlонаша бекъалар шоаш политически, экономически, обороники, кхыча декъошка леладу уж бувзамаш дlахо дегlаккхуларн чlоагlдари духьа ерригача торонех пайда эца гlерташ хилар.

Иракски оагlоно Советски Союза дег тlара баркал аьлар мехка экономика дегlайоалаяра, къаьстта а къаман мехкаьтта промышленность хьалъера цо кемкъостал дарах.

Оагlонаша йийцар дунен халкъашта юкъера лоархlамегlара проблемаш, цlаькха а бекъалар цу проблемах йола оагlоний позицеш цхьатарра е шоайла гаргайолхаш а хилар. Советскии иракски оагlонаша хьакхайкадир, шоаш дlахо а империалистически агрессена духьала, машар, дунен халкъашта юкъера кхерамзле баьхьи долаш, цхьатаррача бокъонагlа цхьана деладу гlулакхаш дегlаккхулар духьа лоаттабеча къовсаме шоай низаш шоаш цхьана вlашагlдеттаргхи а а р а хlаьта кийта империализмана духьала, къамаи кортмукъале, паргlато, социальни прогресс баьхьи долаш къовсам лоаттабеш дола халкъаш хьаллоаттадергхилар а.

КОСМОНАВТИКА ДИ

СЪЕЗДИЙ ДВОРЕЦЕ ХИННА ТОРЖЕСТВЕННИ СОБРАНИ

12 апреле космонавтика Динна летаьл торжественни собрани хилар Съездий Кремлевски Дворецe. Юрий Гагарин космосе ваха 11 шу дизар белгалдаккха собране бахкараш юкъе бар СССР летчикаш-космонавтащ, болхлой, космонавтика проблемашта къахьегаш бола болхлой, Iилмахой, конструктораш, инженераш, Москва партийни советски, общественни организацеи векалаш, московски гарнизоне бlухой.

Чlоагlа тlовраш детташ безбаь тlайийцар гулбеннараша партен правительствени кулгалкхой.

Торжественни собрани хьайийлар къахьегамхой депутатий Московски городской Совета Исполкома председатела В. Ф. Промыслова.

Къамаьл де дош яу СССР Iилмай Академе президента М. В. Келдыша.

МОСКВЕ ТlАЭЦАР

КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева 11 апреле тlайийцар РСФСР министрий Совето хьийха Советски Союзе вена Къилбаседа Рейн-Вестфалия яхача лаьттен премьер-министр, Германе Федеративни Республика бундесрата президент Г. Кюн.

Л. И. Брежневаи Г. Кюнаи юкъе безаме къамаьл хилар 1970 шера 12 августа кулгаш яздаьча Московски договора ларда тlа СССР-ий ФРГ-ний юкъера отношенеш дегlайоалаяра актуальни проблемех лаьца.

* * *

11 апреле КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева тlайийцар Москве вена США юрте боахама министр Э. Батц. Цуна паргlато гlулакхаца къамаьл а хилар.

Къамаьла лоча юкъе вар СССР юрта боахама министр В. В. Мацкевич СССР-ера США посол Д. Бим.

Кхаш леладерий йоакхо

Укх деношка Ачхой-Мартана района «Лермонтовский» совхозе хилар тхо. Ворхl сахьат даьннадар тхо контора яоа кхаьча хана. Совхоза партпома секретарь мара вацар контора. Специалисташ шоай участкашка дlабахабар. Парторга «гаьнка» тlа а хайша кхашка хьажа дахар тхо. Чуйна хьажкlаш дlао лаьтта кийчдеш боахкар совхоза механизатораш.

— Хьажкlаш юргlойла кхашна тахап культиваци яь йоаккхаргья механизатораша, — йоах парторга. Из а хьалхара культиваци.

Кхоалагlча отделене бригаде корамир тхона совхоза керттера агроном Мосаев Исмаlал.

— Укх шера 1870 гектара тlа дlаюргья силосан ялатан лаьрхlа хьажкlаш. Планагlа хlара гектара тlара 180 центнер силосан 30 центнер фуальяьхан хьажкlаш ялаш ба совхоза болхлой. Хlаьта цар декхар тlайийцад хlара гектара тlара фуальяьха 40 центнера силос 200 центнери хьажкlаш чуй, — йоах цо. Хьажкlаш дlаюргlолча кхашнера баьхни мешта дел? — хетт оаха совхоза керттерча агрономагa.

— Гурахь 27—30 сантиметр кlоарга эибаь ахача лаьтта хьалхара культиваци яь чакхбоалаш латт механизатораш. Культиваци еш хlара гектари тlа кхай кортограммашка хьежжа йиь-йиь центнер суперфосфати цхьаца центнер хлийни гукш тоес. Квадратногнездовой хьесапе дlаюргья хьажкlаш. Уж дlаелехьа хьы а шозза культиваци ергlолаш ба механизатораш. Хьажкlаш дlаюш хlара гектара тlа шоазткъа килограмм нитрофоска, тхьо килограмм змофос яха минеральни удобренеш йолхаргья. Хьажкlашта подкормаш лаьрхlа тоес уж удобренеш, — дlахо дуьш агрономе.

Силоса дlаюча хьажкlай гlадамаш дикагlа дегlдайтара азот юлларгья. Цо тофо хужитаргья хlара гектара тlара юкъера лаьрхlача 50 процент дукхагlа гlадам чуда. Хьайбашта докъар Iалашдара дика раьерь я из.

Хьажкlаш дlаюргья соахка гуpaьь алат дlацийна хиннача. Хьажкlашта дика предшественни я из. Ялата дlаюргlола хьажкlаш «днепровская-90 Т» фух я. Укх шера эггара хьалха дlаюш уж совхозе.

— Моллагlча хоттама дика духьалъотташ а, лакха яьувкъам луш я уж хьажкlаш, — йоах нов. Мосаева.

Цхьоалагlча отделене тракторно - кхаш леладеча бригада стане йоаххий злапашка яздь плакаташ доахк: «СССР хьаь 50 шу дизара накъадолхаш, толамна чакхаха бlаьстан балхаш» — тlахьеж кар.

— Лаьтта йlоахал 12 градусега кхьачаь мара кlае йиш яц хьажкlаш, хlанз мо дlайха деноа ухе 15 апреле долалургда тхо уж дlае. — дуьш цхьоалагlча отделене управляюще Мальсагов Ахьмада.

Хьажкlаш кхеш хургбола механизатораш шоай кхашкара балхаш чакх а даьха хlанз шекара свекла дlаюча новкъостая деш ба. Шекара свекла кхеча механизатораша шоай эргlанна доакъостал дергда хьажкlаш дlаюча хана.

Шекара свекла дlаюш гlо деча юкъе ба шlи хеза хьажкlаш кхераш. Ленина ордена кавалераш Байдаев Ахьмад, Матаев Берс. Чагаев Имран.

Къамаьл хоттаьу тха! Чагаев Имранаца.

— Кийча ийй хьо хьажкlаш дlае? — хетт оаха цуга. — Органически, минеральни удобренеш тесса хьаьндаь, масаха баьцкха, культиваци яь даьккад тхо хьажкlаш дlаюргlолча 350 гектара. Хlанз оаш тlадаьхаргь хьежаш я. Цул тlехьагlа оаша доахаш кlаьакха культиваци ергья.

СССР хьалъ 50 шу дизара сийна лакха социалистически декхараш тlайийцад хьажкlаш кхера йоккха опыт йолча Чагаев Имрана. Цо доаш леннад укх шера хlара гектара тlара силоса лаьрхlа 300 центнери фуальяьхача хьажкlий 40 центнери чуза.

В. ШАКРИЕВ.

ХЬАЛХА МАЛАГlА ЛАТТ?

Вlаши ловзлаха ядача республикий промышленносто 1972 шера I квартала плах мел кхоачашьяь чаьхьонташ йола

СВОДКА

	НГl. АССР	КБАl. АССР	СО. АССР	Даг. АССР
Продукцена реализаци яра боарама план кхоачашъяр	100,0	101,5	108	102,6
1971 шера I кварталаца нийсйича продукцена реализаци яра объем лакхъялар	103,2	104,3	103	96,6
1971 шераца нийсйича вилоди продукци дукхагlа хилар	101,4	108,9	104	93,3
1971 шера хьалхарча кварталаца нийсйича къахьегама оасарле лакхъялар	99,4	101,6	101	90,9
Ерриге предприятеш (бахача наха бытовой гlулакхаш дара Министерство предприятеш йоацаш)	157	143	120	186
Царех: I квартала план кхоачашъяьйя продукцена реализаци яра боарама	35	24	18	33

КОНВЕНЦЕНА КУЛГАШ ЯЗДАР

1971 шера 16 декабре ООН Генеральни Ассамблея XXVI сесси къоабалйир бактериологически (биологически) токсикни герз кийчдеа, хьдеа, цар запасаш Iовелга декхара хьалъехьарен уж хlалакъяра хьакъехьарен конвенци. Цу конвенце тlа отталъа мехкаш-депозитареш Советски Союз Америка Вlашагlкхийтта Штаташ, Великобритани хулга. Цуша хьежже 10 апреле конвенцена кулгаш яздар.

Москве конвенцена кулгаш яздир конвенци кхаь пачхахьалкхен-депозитаре векалаша: Советски Союза кlеpагlа СССР кхьча мехкашцарча гlулакхий министра А. А. Громыкос. США цlеpагlа — Советски Союзерча Вlашагlкхийттача Штатий посола Дж. Д. Бима, Великобритане цlеpагlа — Советски Союзерча Великобритане посола сэра Дж. Киллика.

Конвенцена кулгаш яздь даьначул тlехьагlа СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорне къамаьл хир. Советски Союза цlеpагlа цо дlадаьккадь конвенцена кулгаш язде дохалара раьза хилар. Иа конвенци кхоачашъяро аьлар цо, дуккха адамаш хlалакдеча герза эггара кхерамегlча тайпаех цаl дола герз пачхахьалкхений арсеналашта юкъера дlадаккхарга кхоачавергьа. Из соглашени кийчъеча доккха дакъа лаьцар дунен халкъашта юкъерча арене дуккхача шерашка дуккха адамаш хlалакдеш холча герза леррига тайпаш дехкара чlоагlа тlехьедатташ хьайоагlача Советски Союзон кхьча социалистически мехкашцa.

Шоай пачхахьалкхений цlерагlа конвенцена кулгаш яздаьд Польша, Болгаре, Финляндe, ГДР, Норвеге, Чехословаке, Венгре, Дане, Канада, Монголе, Румыне, СФРЮ, Афганистана, Исландe, Австре, Турце, Нидерландий, Итале, Iарбий Республика Египта, Малайзе, Бирмански Союза, Лаоса, Непала, Мексика, ФРГ, Чиле, Украински ССР, Белорусски ССР, Перу, Ирана, Швейцаре, векалаша, Керлача Зеландена хьалхара — СССР-ерча Великобритане посола, Япона, Австрале, Бурунде, Бразиле, Бельге, Цейлона, Эфиопе, Гана, Заира, Туниса, Пакистана, Руанда векалаша.

(ТАСС).

РЕСПУБЛИКЕ БАХАЧА НАХА ДЕЧА ТОРГОВИИ БЫТОВОЙИ ГlУЛАКХИЙ ХЬАЛАХИ КПСС XXIV СЪЕЗДА РЕШЕНЕШКА ХЬЕЖЖА УЖ ТОАДАРА ДЕ ДЕЗАРЕХИ БОЛА

НОХЧ-ГlАЛГlАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

СОЦАМ

«Республике бахача наха деча торговии бытовойи гlулакхий хьалахи КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа уж тоадара де дезарехи» лаьца Нохч-ГӀалгӀай АССР Министрий Совета председатела нов. Р. В. Вахаева яьча докладага ладийгlачули из йийцачули тlехьагlа Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совето белгалдоахк, советски органаша, торговии организацеша, бахача наха бытовой гlулакхеш деча предприятеша, къахьегамхой вахара хьал тоадеш йола Коммунистически партен Советски правительстван директиваш кхочаш а еш республике бахача наха деш дола торговии бытовойи гlулакхаш тоадара белггалара болх баь хилар. Бархlагlча пятилетка шерашкара розничи товарооборот 1965 шерца нийсйича 50 процент йоккхагlа а хинна 431 миллион сомага, хlаьта кlеслагlча пятилетка хьалхарча шера 460,3 миллион сомага дlаяьдалчай. Товарооборот сихагlча темпаегlа дегlайолай юрташка. Бахача наха дукхагlа еххай кхачан продукташ, бархкъаш, кога гlирс, культурнобытовойи боахамен гlулакхашта лаьоха предметаш, чlоагlъеннай торговле материально - техническийи база; йоккхагlа хиннай розничи торговлен общественни кхачан предприятейи сеть; технически дикагlа кийчъяьй из холодальни, торговотехнологически, подъемно - транспортни оборудованеца. Дlахо дегlаяьхий самообслуживание метолагlа товараш дохкар, цlагlа чукхухьаргдолаш товарашта закиз лаьцна кашка бархкъаш вахар, товараш фермашка, кханкарча станашка кхахьар, дa фабрикаташ йохкар, кхьараш санна йола торговле прогрессивни методаш.

Тоаденнай деш дола бытовой гlулакхаш. Бытовой гlулакхаш лара яьк бархlагlча пятилетке 102 процент кlеслагlча пятийетка хьалхарча шера 100,9 процент кхоачашъяьй; 1965 шера хиннача 683 предприятегара 1971 шера 936 предприятега кхоачаш, приемни пункташ 117-гара 187-нега кхоачаш дукхагlа хиннай.

Йоккхагlа хиннай бета служба предприятей производствени мощносташ, техничесни чlоагlагlа кийчъяьй уж, югейоаллар товаьй-цар технологии специализаци.

Бахача наха торговии бытовойи гlулакхаш дара дешахта уьлгь дуккхагlа тlаахийта. Советий сессешьен исполкомашкен уж дешаш касt-касто дуаца уьттане, цу балха эвше лакха лапара массовзий комиссеш Советий депутатий, шерра общественность дукхагlа юкъеузе ьынай хьахегамхой депутатий Советаши цар исполкомаши.

Цунна цхьана Нохч-ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совето белгалдоахк, республике бахача наха деш дола торговии бытовойи гlулакхаш хиа мa доаггlара ца хилар.

Торговии организацешен оптови базашта кlезига терхалду бахача наха хетта товараш, цхьайолча товарий тайпаш мел уж хьежаш хьахержаж, хlаьта из баьхьан долаш дуккха моттигаш кийсалу цхьайола товараш соь дуккха Iоеш е вlалла доацаш дукаш, дог ларший бокъонца лоархlам бац. йоаца пайда эаш шоашна дага а ьына оттаьь товарий ассортиментеш тахкеча, язала, кьовнача фасоний моцийн продукци торгови сети дlачутехача промышленности предприятеата воздействи ергйолча экономически средствах.

Сезонашка хьежжа дола товараш, къаьстта а тийга хlамаши кога гlирса тlехкхьаьхта вlаштlехьдаккхаш торгови организацеш. Товараш торговии сета, къаьстта а кооперативни организацешта, централизованно тlакхаьхьа оттаьь поводок кхоачашъяьн оптови базашен промышленни предприятешен.

Товарооборота план кхоачашъелга Iалашдара терко кlезигагlа е яьнай дукхаь торгови организацеш, хlаьта из бахьан долаш 1971 шера план 99.95 процент мара кхоачашъяьяц. Эггара дукхагlа тlехьайисай: Юнелиторга тиже — 88,4 процент (директор нов. Хазтеев). Къилбаседа-Кавказски машеньаьха ОРС — 96,6 процент (начальник нов. Яценко). «Грознефть» объединене УРС — 98,8 процент (начальник нов. Петросов). Цу организацей бехкагlа товарооборота дlа ца лур хиеда 5 миллион гарта сом.

(Чаккхадолар 2-ча оагlо тlа).

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АВТОНОМНИ СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКА ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА

С О Ц А М

(Чаккхдолар. Доладу 1-чу агIо тIе).

Товарооборота плацах лоархIаьлац цхьа миллиони эх миллион сомIа сом дIа ца душ йиса Шелковской, Ачхой-Мартана, Наурски, Сунженски, Шаьлан районаш, горкоопторг.

Товарооборотан оттаяь нормативаши лакхъелара тешаец дика тIехьадисад торгови предприятий материально - технически база дегIаяр, пайда кIезига эц централизованни капиталовложенеех, пачхьалкхен банкан ссудах, хьалдеча чуIеча цIеной тIера оча лхи процентии отчисленеех. Нах бахача дукхахчу моттигашка торгови помещенеш ца тоьар бахьан долаш во вIаштIехьдаьккхад продовольственни промышленни товараш, маьхк, баьцадаараш, кхийола продукташ йохкилга, цу товарашца бизаш кхачам бац бахача наха.

Из гIулакх ништта латташехьа а, уж дешаш къоастадара йоакхо кIезига ю, инициатива лацац торгови организацей, промышленни предприятей, совхозий, колхозой кулгалхоша, моттигерча Советий исполкомаша.

Пайда во эц йоалжкарча техникох, оборудованех, механизаци кIезига яьй мухьаш тIадуттарадоссадара балхаша. Потребительски кооперации ахаш тарта йолча продуктови тикашка холодильни установкаш яц.

Городашкех болхлой поселкашкех геттара мела юкъекхуь самообслуживание методагIа йола торговле прогрессивни форма.

Промышленноста дукхача предприятеша кхоачаргьац холгъо леладу товараш хьадарех хьателарех заданеш, кхийта йоагIача тайпара уйла тIакхийтац уж товараш дукхагIа арахецара йола резервашн торонашн ладара. Кхы ла йиш йоацаш кIезига ассортимент эсала йолашн арахецц культурно - бытовойн цIагIарча боахамех гIулакхашта лаьрхIа товараш «Красный молот», Грозненски ремонтно - механически, опытно - экспериментальни, «Автоспецоборудование», «Мединструмент», «Электроинструмент», «Металлистара» заводаша, «Грознефтехимзаводы» объединене предприятеша, хьун боахама управлене, дукхача кхычар. Цу дукхагIайолча предприятей кулгалхоша дIаиз а цехаш а участкаш вIашагIъехкаац, далиъе леладу товараш хьадара. Керда товараш хьаделга эсала вIаштIехьдьякхад, цу пхьан хайна цхьайолча предприятеша хьа ца деш соцаду бахача наха хоатташ доле товараш. Республика хьаде довгIеш дола культурно - бытовой гIулакхашта лаьрхIа дукха товараш кхыча районашкара тIаьхьа.

Кхыча товарашта юкъе моттигерча промышленноста, бахача наха бытовой гIулакхаш дара, гIишлой материалий управление предприятеша хьаду товараш 4,4 процент мара дац. Цу товарех дукха дараш эсала да, хIинзарча хана хила ма деззарех технически хьалаша ма яхарех дац. 1971 шера миштал хьежача товарашта юкъе брак даьд: мечгеш — 33 процент, мебель — 56,8 процент, моттигерча промышленноста предприятеша хьаьь тайта хIамаш — 29 процент, бахача наха бытовой гIулакхаш деча предприятеша хьаьраш — 86 процент, кондитерски хIамаш — 48,5 процент, консерваш — 30 процент, корта бохош доаца малараш — 43 процент. Во бу кога гIирси цхьадола кхы товараш.

Торговле предприятешкара кIаха а дIададаьккхалаш растраташ елга, лечкъораш, бахача наха йиду товараш кIезигагIа оалага, дустигга, уж Iехабелга.

ХIинзарча хана хила ма езара яц колхозий рынкай материальни база, из чIоагIъяра дIаяецача ахчах пайда эцац. Колхозашцеи совхозашцеи болх ледара бу юртбоахама продукташ дукхагIа йохкара. Дукхха рынкаш доча санитарни хьал тIа я.

Цlенхашта кхоачамбоацараш да общественни кхача кийчбелга вIаштIехьдаьккхара дакъе д. Общественни кхачан предприятеша хIама дал Iохувша моттигаш алсамъяхара план пятилетке 98 процент, хIаьта 1971 шера 73 процент мара кхоачагъаьяц.

Республикерча дукхача фабрикашка, заводашка, кхы бахача 50 йоаккхача пункте общественни кхача кийчбу предприятеш яц.

Общественни кхача кийчбелга во вIаштIехьдаьккхад республика общеобразовательни школашка, къаьстта а юрташка, лакхерчи юкъерча специальни дешара заведенешка. Дешаш 205 эзар дешархо а волаш йолча 470 школе 30 столовий 157 буфети, 27,1 эзар студент деша вагIача 14 лакхерчи юкъерча специальни дешара заведенешка 8 столови мара яц.

Кхоачамболлаш уйла тIаяхийтац бийсанарча стенашка, промышленноста, гIишлоний къаьстача бригадашка болхлоша йайха кхача кийчбелга вIаштIехьдаккхара.

Общественни кхачан предприятей юкъарча оборота юкъе кIаьнга даьха доац (51,3 процент) шоаш хьаьь продукци йохкаро.

Ледара леладу общественни кхача ахфабрикатех кийчбелга, фабрика - кухнерча, холодильникерча, дулхакомбинатерча производственни мощностешна йиш хулийт общественни кхачанна хьашт мела а дикагIйола ахфабрикаташ хилийта, хIаьта а 1972 шера 1 январе ахфабрикаташца болх беш яцар общественни кхачан 34 процент предприятеш мара. Столовешка кIезига юкъехулл расчет тIехьагIа ергбола самообслуживания ехта, цIагIа чуххуьа обедаш дохкига.

Общественни кхачан предприятеша, къахьегамхой депутатий моттигерча Советий исполкомаша, во леладу кхачах юкейнса хIамаш хьаккарчашта ехка гульяра, кхы тIа а продовольственни ресурсаш кийчъяра долча новкъостала во лабу теплично - парниковни боахам шербара болх вIаштIехьбаккхара гIулакх.

Столовий буфеташ чуйоле цIеноси дукхача моттигашка санитарно - технически хьалашка маахьара дац, гIулакх дара культура ледара я, цкъаяа кхача чам боацин кийчбу.

Болхлоша буа кхача маьа дарегIа хилийтара кхы тIа а льгаташ телац дукхача промышленни предприятеша.

Наха хеттача тайпара бац бытовой гIулакхаш деча предприятей болх. Бытовой гIулакхаш дара боарам кIаиз а лека ба, къаьстта а юрташка. ДIа-юха ухаш йолча 17 бригада дукхача телхаш лоай яха еза хонаш, цкъаза лоаш мича хана йоагIаргьа наха хоам бац гIулакх къаьстта во ду жагIуй бригадашта.

Бахача наха бытовой гIулакхаш дара Министерства предприятеша керттIа теркалдац бахача наха малагIча тайпара бытовой гIулакхаш эш, во лелабу цоаттаи кIирани деношка бахача наха гIулакхаш дара болх, бытовой гIулакхай керда формаши тайпаши ма гадац, юкъе ца йоалаш гIаш барзкъаьи кога гIирсеш керда фасонаши моделаш, хIаьта во бахьан долаш 1971 шера план кхоачашъаьяц бытовой гIулакхий доархIамегIарча тайпашта: мебеля ремонт яра план 75 процент, кога гIирса ремонт яра — 87 процент, барзкъашта химчистка яра — 88 процент кхоачашъаьй, и. кх. дI. Бытовой гIулакхаш дара деккараш тIадакхача кога гIирса фабрика, «Грознефть» объединене, Респотребсоюзо торговле Министерство кхыча предприятешех кхоачашьац шоашта оттаьь планаш, бытовой гIулакхаш кердача формаш тайпаш объем шорьяра а уж юкъехкхувлара а де доагIар дац.

Бытовой гIулакхаш дара Министерства а къахьегамхой депутатий районни городской Советий исполкомаша а кхоачашьац еж бахача хIара йоацача пункте, колхозе, совхозе, йоккхача предприятеше быта цIенош, комплексни пункташ хьеллара заданеш. Нах бахача йоккхийча пунктех ахенешка, 33 совхозе колхозе бытовой гIулакхаш ду предприятеш яц, хIаьта из бахьан долаш кхыметтел вIалла лоадам боацача гIулакхашта а райцентре а г. Грозне аха безаш хул къахьегамхой. Бытовой гIулакхий сеть къаьстта ледара дегIаух, боарам лоха ба Гудермесски, Урус-Мартана, Наатеречни, Ножай-Юрта районашка.

Бытовой гIулакхаш деча предприятешта помещенеш къоастаара ледаеш юкъагIъяьхай «Пищемаш» заводо (нов. Гайтаров), «Грознефть» объединене (нов. Назаров), «Электроинструмент» заводо (нов. Мальсагов), кхычар.

Бытовой гIулакхаш деча предприятешка ледара юкъехкхуь керда техники механизаци, инитиатеш доацаш балхаш кхоачашдеш хьацйца ахча шоашта дуташ, прейскуранти маьхаш телхадеш, из дал балхйи даьд яхаш вIададеш моттигаш я, деш доле гIулакхаш культура лоха йолаш эсалеи да, къоасам лоаттабеш везаш сихагIа кхоачашдар дульа.

Кадраш беча бахха уйла кIезига тIайохийт бытовой гIулакхаш дара Министерства, къахьегамхой депутатий районни городской Советий исполкомаша. Дукхача предприятешка тоьац барзкъашъ тега, чоалкаача - бытовой техникана ремонт ю квалифицированни болхлой, кога гIирс тоабу мастераш, парикмахераш. Кадраш балхаш тIа сонаргйола гIулакх дац, хIаьта из бахьан долаш 1971 шера баха хила боагIача болхлоех 33 процент бараш хувцабеннай.

Мола лел бытовой гIулакхаш дара объекташ хьалъелга, цахелаш йолча капиталовложенеш пайдана а шера белла пайда эцац, капитальни вложеней план бархIагIча пятилетке 72 процент, хIаьта 1971 шера 62,2 процент мара кхоачашъаьяц. Хьалъеш латта 3—4 шу долаш а Знаменскера, Веденара, гор. Назрановера, Ачхахьара бытовой гIулакхаш дара комбинаташ.

Пайде эц эц производственни мощностех: 1970 шера хьаьльа яьнна сор: Гудермесера барзкъашта химчистка юх барзкъаш дуттеш предприяти хIаиз а болх бе йоалаьйтаац, Гор. Грозначча изааш йолча предприятеш бизза пайда эцац, хIамаш тега предприятеш, массаза а яхар мо, цхьаи сменах мара болх беш яц.

Лакхе мел дийца кхоачамбоацараш цабодеениад торговле, бытовой гIулакхаш дара министерствашa, «Грознефть» объединене УРС-о, ОРС-аша а Респотребсоюзо а торговлеи бахача наха ду бытовой гIулакхаш тоадара де доагIар ца дарах, пачхаьалкхен планаш тIайиша социалистически декхараш кхоачашделга Iалаш ца дарах, шоай карарча предприятей болх тоабара де дезар ца дарах, бахача наха торгови бытовойн гIулакхаш дара керда формаш дертIа догIа ца кхувларах.

Къахьегамхой депутатий кхьайолча районни, городской, юртий, поселкай Советий исполкомаш хIаиз а кIезига хьеж торговли, общественни кхачан гIулакх, бахача наха ду бытовой гIулакхаш дегIаккхувларгеи тоадаргеи, кIоаргга тешкаш цу организацей болх, дизза новкъостал дац царна бахача наха бытовой гIулакхаш деча предприятей сеть дегIайоалара, цар прогрессивни методаш юкъеккхувлара, торговлеи бытовой гIулакхаш дуй предприятеш кадрашца вIаштIехьяхара; цу гIулакха кхоачам боллаш юкъеозаш массазаза комиссеш, Советий депутаташ, халкъа тIахьожама комитеташ, лавочни, ревизионни комиссеш, кхыйола общественни организацеш, къаьстта а бытовой гIулакхаш деча предприятешка торговле правилаш телхаяра, лечкъораш, растраташ, прейскуранти маьхаш телхадарца, квитанцеш доацаш балхаш дарца, ца дахь бахха даьд яхаш дIаидарца, кхыча харцахьарча хIамашца лоаттабу хьовсам чIоагIбара дешашта.

Нохч - ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республикай Лакхехьарча Совето **соцам бу**:

1. Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совета, къахьегамхой депутатий районни, городской, юртий, поселкай исполкомий, министерствай, управленей, торговлей бахача наха бытовой гIулакхаш дарех предприятей, промышленни предприятей, колхозий, совхозий коллективий доархIамегIара декхар доархIалда — республике бахача наха деш дола торговли бытовойн гIулакхаш КПСС XXIV съезда решенешкех цул тIехьа гIарча партеи правительстваи соцамашкех хьежжа дIахо тоадела.

Укх соцам тIа белгалдаьха кхоачамбоацараш дIадоахалда, товарооборотех бытовой гIулакхаш дарех планаш а хIаьта ишттa СССР хьаьь 50 шу дизара бала боагIача тайпара пакъабяхари пхоалгIча пятилетка заданеш хаьнал хьалха кхоачашъяри дукха тIанйна социалистически декхараш а тешшаме кхоачашделга Iалашдолда.

2. 1972 — 1975 шерашка республике бахача наха деш дола торговли бытовойн гIулакхаш дIахо тоадара Нохч - ГIалгIай АССР Министрий Совето оттаьь мероприятеш чIоагIйойла.

3. Бахача наха деш дола торгови гIулакхаш дIахо тоадара шоаш беш бола болх бокъонца «Торговли товараш из технически кийчъяраш чакхдаха дезача гIулакхий лаькъехьарча» 1972 шера 7 январерча КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцамга хьежжа лелабойла Нохч-ГIалгIай АССР торговле Министерство (нов. Мирчев), Респотребсоюзо (нов. Мамаев), «Грознефть» УРС-о (нов. Петросов), кхыча торговли организацеша:

— торговли сете товараш сов дукха Iоадара хьадара карарча организацей бехктохаш лакхболба, бизагIа пайда эцалба тоьаш доаца товараш дукхагIа арахецара йолча торонех, товараши ресурсаш сихха йоагI-йоагIача дIакийсьарга дикагIа хьожалда, эзакъа эша товараш арахецача промышленностацара корта болаш дола буьзамаш чIоагIдолда, вIаши дага а баьна белгалъьача ассортиментагIеи дикаьга даллача шоай боараме долех товараш шоай хаинахьа лоаттадара шоаш тIаийша декхараш промышленни предприятеша кхоачашдара лоаттабу тIахьожам чIоагIбольба, наха хаттарга хьежжа доле товараш дукхагIа хьадар духьа воздействи чIоагIагIа йойла промышленни предприятешта;

— наха малагIа товараш эш хьожаш беш бола болх тоабольба промышленноста торгови организацеша ду заказаш бокъонца наха эша товараш юкъе долаш е товараш хьаделга вIаштIехьдаккхара йола лард а хургйолаш;

— де дезар долда оптови розничный торговле предприятешта юкъе товарий запасаш дIакийсъяра экономически бакъяь процореш Iалашъяра, оптови торговли эргахькха тоаяра розничный торгови сета эшаш йолча ассортиментагIа оптови складашка товараш дIакийсделга Iалашдар дуьхьа доагI-доагIа товараш тIахьаара гIулакх дертIадаккхара;

— бахача наха торгови гIулакхаш дара даькъера цIенхаштта кхоачамбоацараш дIадоахалда, торговли болхлошта юкъера пачхаьалкхеи къахьегамхой дисиплинна чIоагIйойла, торговле правилаш бокъонца кхоачашъяра кхы тIа а гIулакхаш чакхдоахалда;

— общественни кхачан предприятешка керда, посетителашта аттагIа йола гIулакхаш дара формаш (болх беча моттигашка кхача тIаххахьар, цIадахьа обедаш дIахецар, ахфабрикаташ, кулинарни, бедах яь, кондитерски хIамаш кийчъяр йохкара) юкъейоалаьга а хIаьта ишттa кхача хьамцаш йоаккха ха лоаиъе, бийсанарча сменашка, гIирсий хьалдеча, механизаторски волеводчески бригадашка болх бераштa кхача лоаттабара гIулакх тоаде йиш хулийташ йола тайпа мероприятеш чакхйоалъялга Iалашдолда;

— организаторски балха боарам лакхболба, хIара предприятие товарооборота, шоаш хьаьь продукци арахецара, общественни кхачан сеть дегIайоалара планаш кхоачашъелга Iалашдергдоала эффективни гIулакхаш вIаштIехьа а доахалда, чакх а доахалда;

— къахьегамхой депутатий моттигерча Советий исполкомаша цхьана чуоттаь латта хьаккарча юхейнсача кхачан хIамашиа дукхагIа кхабара а хIаьта ишттa кхы тIа а продовольственни ресурсаш хилийтар духьа новкъостала доле теплично-парникови боахамаш шердара а де дезар долда;

— торговлеи общественни кхачан керда предприятеш эксплуатацие дIалуга сихдолда, промышленни предприятешкара, дешара заведенешкара, общеобразовательни школашкара столовеш дегIайоалара къаьстта уйла тIа а йохийташ. Болх беш йола сеть керда предприятеш юкъейоалаеча хана бокъе йоацаш кIезигъеш йоала моттигаш ма кийсолийтийла;

— тикаш, ветринаш, рекламаш тоайойла къахьегамхой депутатий моттигерча Советий исполкомаша, торговле Министерства, Респотребсоюзо, «Консервплодоовощ» производственно - совхозни объединене.

4. Къахьегамхой депутатий районни городской Советий исполкомаша, торговле Министерства, Респотребсоюзо, просвещение Министерства, профессионально -технически образовании Управлене:

— хIара городской юртеи (юкъерча) общеобразовательни школеи профтехучилищеи укх гарггача шерашка дешархошта бIайха кхача кийчбелга вIаштIехьдоаккхалда, школьни столовеши буфетани хьалъяра а шеръяра а, бераштa кхача кийчбелга дикагIа вIаштIехьдаккхара промышленни предприятеша, колхозаша, совхозаша дога шефски новкъостал пайда а эцаш;

— столовеш йоацаш хьал ма кийнйла городской юртий (юкъерча) общеобразовательни школаи профтехучилищаи здани, дешара здани эксплуатацие дIалуча хана столовеш болх бе йолайолийтага Iалашдолда; кхыча гIулакхашта пайда эцаш йола еррига школьни столовей помещенеш 1972 шера 1 июль хьатIакхачале мукъайоалхийла; уж диеш кийч а яь, дешара шу долалуча хана хьеллийла столовеш;

— школашн профтехучилищайи столовешн буфеташн ахфабрикаташна, кийчача кулинарни хIамашцеи кхыча продовольственни товарашцеи Iалашъяра духьа городашкех болхлой поселкашкех общественни кхачан бизови предприятеш дIахо вIашагIъеккхара де дезар долда.

5. Нохч-ГIалгIай АССР торговле Министерства доагIаргдиза хьадехалда оптови базай кулгалхошкара товараш дIачуийлара дакъе пачхьалкхен дисциплина кхоачашъяра гIулакхи, заказашта юкъеи стандарташка хьежжаи доацараш дIачуийдеш йола моттигаш ца а кийсолийташ.

6. Министерствай, ведомствай, управленей, предприятей кулгалхой декхарийла болба бахача наха хоатташ дола, халкъа эша товараш Нохч-ГIалгIай АССР торговле Министерствана, РСФСР торговле Министерства оптови базашка дега а дукхаш белгальача ассортиментагIа доле товараш хьаларех тIехьаккхарех пачхаьалкхен планаши заданеши тешшаме кхоачашъелга Iалашде.

7. Бахача наха бытовой гIулакхаш дара Министерства (нов. Имаркаев), чуIеча цIеной-коммунальни боахама Министерства (нов. Дагаев), юрта боахама Министерства (нов. Полушкин), «Чечингазстрой» тресто (нов. Эжиев), Нохч-ГIалгIай трансгортни управлене, (нов. Амшенко), бахача наха бытовой гIулакхаш деш йолча кхыча министерстваша, ведомстваша, управленеша:

— бытовой гIулакхаш деча ерригача предприятей болх тоабелга, бахача наха ма яха бытовой техника, барзкъаш, кога гIирс тебелга, кхы тайпа бытовой гIулакхаш делга Iалашдолда;

— шоатта кIирани деношка вешаш дIаийделеш хьалелга дикагIа вIаштIехьдаккхара бахача наха ма моттa дукхагIа паргIато хилийтара, цIагIа чу а ухаш гIулакхаш дукхагIа долда, телефонацеи почте гIоалеи заказаш дIаийделга вIаштIехьдоаккхалда, къахьегамхошна салоIача моттигашки тайп-тайпара инвентарь прокатагIа телга дикке тоадолда, бахача наха дьттув болашагIа йолча ханашка бергболаш вIаштIехьбоаккхалба приемни пунктий, ательей, мастерской болх;

— бахача наха гIулакхаш дара культура лаккхйойла, уж дикагIа долда, царга кIабоха мих лекболба, заказаш кхоачашдеш йоаза ханаш лоайойла;

— керда, бахха оссарле дакха йола оборудовани юкъейоалаяре а кога гIирса, фотолабораторешта ремонт еча, барзкъаш сихха химически цIендеча оборудоване комплекташ оттаяра а чехка быта службе дерриге дошлошта технически кхы тIа а кийчделга Iалашдолда, кулгаха деча йолаш керттерча тайпашта механизаци йойла;

— бахача наха деш дола бытовой гIулакхаш автоматизаци средстваш юкъехкхаьярех къахьегамехи вIаштIехьбаккхара хIинзарча Iилман методех пайда эцара лардара тIа эргадоахаш тоадеш вIаштIехьдахара болх чакхболккхалба;

— быта служба предприятей экономика дIахо чIоагIъелга Iалашдолда, масс тайпарча бытовой гIулакхий рентабельность лакхйойла, эе а хулеш уж леладелга дIадоацкхалда; приемни пунктий сеть дегIайоалаярех деча гIулакхий реклама тоаеш четах бизача низама болх байтаьбе предприятешка.

8. № 115 а йолаш 1972 шера 24 феврале «РСФСР-а торговли товарах из технически кийчъяраш чакхдаха дезача низадолча гIулакхий лаькъехьа» РСФСР Министрий Совето баьча соцамга хьежжа 1975 шерале розничный торговле, общественни кхачан, бахача наха бытовой гIулакхаш дара предприятей сеть дегIайоалярех город Грозне уж дIакийсъярех перспективни планаш а 1974 шерале республике общетоварни складаш, распределительни холодильникаш, ковртолашта, баьцалаерашта, сома хранилищаш дегIайоалярех дIакийсъярех перспективни планаш а кийчъяь йоалхьлга тIадуллалда Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета.

9. Нохч-ГIалгIай АССР Министрий Совета Iалашона сбытеи Управлени (нов. Гайсунов) декхарийла йойла республике бахача наха бытовой гIулакхаш дара предприятеш хилиэза ярг мел йоашача материалашца, бедаешца, фурнитураца, эзписой оатхалашца материально - технически Iалашъелга тоаде, материальни ресурсашта хьалхожаь кварталийн шерен фондаш боарамагIеи шоай хаиахьен дIахецалга Iалашдо, быта служба предприятеш хадданза Iалашъе.

10. Кадраш лахарджаре, кийчъяра, кхеира, шоай карара предприятеш моттигерча кьамах болча квалифицированни болхлошна чIоагIъяра болх тоабольба Нохч-ГIалгIай АССР торговле Министерства, Респотребсоюзо, бахача наха бытовой гIулакхаш дара Министерства, тикашка, столовешка, мастерскешка болх бара дукхагIа юкъеувзалба кигархой, хIаьта ишттa пенсионераш цIеновохийла.

11. Къахьегамхой депутатий районни, городской, юртий, поселкай Советий исполкомаша дукхагIа йоакхо йойла бахача наха торговли бытовойн гIулакхаш дукхагIа дара, цу гIулакха юкъеувзийла массазара комиссеш, профсоюзни организацеш, депутаташ, шерра общественность, тIахьожам чIоагIагIа лоаттабольбе цар бахкеи бахача наха торговли бытовойи гIулакхаш дара царна оттаь планаш кхоачашъярех, торговлеи бахача наха гIулакхаш дареи предприятеш хьалъяра лелама а керда хьаллача цIенохкара царна помещенеш къоастаяра хьакъехьа партеи правительстваи даь соцамаш кхоачашдара а.

* * *

Нохч-ГIалгIай Автономни Советски Социалистически Республика Лакхехьарча Совето дIахайкаду советски, боахама, профсоюзни организаша КПСС XXIV съезда решенеш толаме кхоачашъяра тIаберзабаь шерра организаторски болх боаржаберзхилараx а республике бахача наха деш дола торговли бытовойн гIулакхаш дIахо тоадара Iалашдергхиларга а ше дот тайша хилар.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
К. ОЗДОЕВ.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Г. СКЛОКИН.

г. Грозный, 1972 шера 4 апрель.

Грозненски «Нефтехимзапчасть» заводе хьалхе лелаш йийоагIа механо - сборочни участке коллектив. Квартала план 110 процент кхоачашъяьй цо, Пачхаьалкхена кходаьд 1500 сом. Уж толамаш доахача хьинара къахьегарна белгалоаьына ва слесарь-инструментальщик Болдырев Александр, товараш Гончаров Михаил, Глущенко Александр, Петрова Галина, кхы дукхахбераш а.

СУРТА ТIА: хьае езача оатхала чертежаш товара Г. Петровайна дIадовзийташ ва участка мастер Ш. Акзоров.

Н. ПЛИЕВА сурт.

БIУБЕННА ГIА БОАХАШ

1972 ШЕРА ПРОМЫШЛЕННОСТО ЦХЬОАЛГIЧА КВАРТАЛА ПЛАН КХОАЧАШЪЯРА ИТОГЕХ БОЛА

Нохч-ГIалгIай АССР …

1972 шера продукцеяа реализаци яра цхьоалгIча квартала план толамца кхоачашъяьй республика. 1971 шера хьалхарча квартале реализаци яьа продукцел 3,2 процент дукхагIа продукцеяа реализаци яьй укх шера цу хана.

Промышленноста керттерча доакъошка продукци арахецар 1971 шера хьалхарча квартала кийсача лакхбелла дIахоарча боарамагIа:

Мехкадаьтта даккха промышленность	5,6 проц.
Мехкадаьтта чакхдоаха промышленность	5,1 «
Газови промышленность	11,6 «
Электроэнергетика	10,3 «
Химически мехкадаьтта химически промышленность	8,9 «
Машенашъяьи металлообработкаи промышленность	3,2 «
Хьунех хьу чакхйоаци промышленность	8,4 «

Предприятешка продукцеяа реализаци яра план кхоачашъярех продукци арахецара теркаш дегIахара хьахьоаш дIахорча данне:

	1972 шера квартала план кхоачашъяь, процент	1972 шера цхьоалгIа квартал 1971 шера цхьоалгIча кварталаца нийсайича процент
«Грознефть» объединени	99,9	105
«Грознефтехимзаводы» объединени	100,0	105
Вознесенски газ чакхйоаха завод	96	125
«Красный молот» завод	90	98
«Электроприбор» завод	100,3	118
«Пищемаш» завод	101	106
Г. Ахриева цIерагIара «Электроинструмент» завод	102	119
«Трансмаш» завод	111	99
Грозненски ремонтно - механически завод	106	108
Электромеханически завод	100	108
Медико - инструментальни завод	105	99
«Автоспецоборудование» опытно - экспериментальни завод	101	99
«Грозэнерго» районни энергетически управлени	100	118
Мебельни - хьух хIамаш чакхйоаха «Терек» фирма	98	111
Ермоловски хьу чакхйоаха комбинат	100	91
Назрановски трикотажни фабрика	74	98
Швейно - производственни объединени	101	92
Кога гIирс бу фабрика	89	77
«Консервплодоовощ» производственно-совхозни объединени	100	97
Дуьх делакха комбинат	103	111
Шурий промышленноста объединени	105	100,4
ГIишлой-материалий промышленноста управлени	100,6	104
Республика кхачан промышленноста министерство	99,1	103
Хьун боахама управлени	104	107
Доагора промышленноста управлени	100	121
Моттигерча промышленноста Министерство	100,1	111

Еррига республика хьаьйича продукцеяа реализаци яра план кхоачашъяь яц а цхьайолча предприятешка бизза пайда ийбаьба производственни мощностех резервех.

Мехкадаьтта даккхара, мехкадаьтта аппаратурах, насосех, керттерча хьу, мебель, кIир, кирпич, аьшкабетона конструкцеш изделех, тIехувльа чухоахьа дукхаду барзкъаш, кога гIирс, колбасни изделеш, шерача шурий продукци, кондитерски изделеш, йий арахецара 1972 шера хьалхарча квартала план кхоачашъяьй.

Керттерча тайпах йола промышленни продукци арахецар хьахьоаш дIахорча данне:

	1972 шера хьалхарча квартале арахийца продукци	1972 шера хьалхара квартал 1971 шера хьалхарча кварталаца нийсайича процентаца
Мехкадаьтта — эзар тонн	5406	105
Газ — млн. куб. метр	1346	110
Электроэнерги — млн. квт. сахьат	1006	109
Болат — эзар тонн	90	105
Мехкадаьтта аппаратура — эзар тонн	4,9	98
Насосаш	240	98
Скважинаш цементировочни агрегаташ	117	111
Тlоенаш гидрохьисате долийта агрегаташ	35	110
Тракторни прицепаш	1730	77
Электрографически машенаш	375	112
Трансформаторни подстанцеш	346	112
Электроинструменташ — эзар	58,1	110
Шуьнаш юла машенаш	37	134
Кирпич (колхозашна мо йоацаш) — млн.	30,0	90
КIир (колхозашна мо йоацаш) — эзар тонн	4,3	120
Аьшкабетона конструкцеш изделеш — эзар кубически метр	40,6	98
Кийчъяь хьу (колхозашна кийчъяь йоацаш) — эзар кубически метр	40,6	105
Херх хьекха хьу (колхозашна кийчъяь йоацаш) — эзар кубически метр	14,8	99
Мебель — миллион сом	3,1	106
Фаттанца шаьраьь фанера — эзар квадратни метр	2001	107
Швейни изделеш — миллион сом	9,9	99
Чухоахьа дукхаду барзкъаш — эзар	[illegible]	87
ТIехувльа дукхаду барзкъаш — эзар	15,4	100,7
Кога гIирс — эзар пар	203	91
Белала пачхаьалкхен ресурсех даьккха дулх — эзар тонн	2,9	119
Колбасни изделеш — эзар тонн	1,3	101
Белала пачхаьалкхен ресурсех даьккха дуллхаьтта — тонн	138	94
Хьаьна наьхаш — тонн	284	102
Мерзача шурий продукци — эзар тонн	14,9	109
Кондитерски изделеш — тонн	1864	110
Маьлха шоалха - булочни изделеш — эзар тонн	17,9	102
Макаронни изделеш — тонн	1011	119
ГIаприй хьаьтта — тонн	1475	60
Йий — эзар декалитр	230	91

1972 шерах хьалхарча квартала поставкаш чакхъяра план кхоачашъяьй укх боарамагIа:

болат лоалладар — 136 процент, чон лоалладар — 96 процент, бос бола металл лоалладар — 132 процент, пенсийнаш яр — 86 процент, штанговка яр — 96 процент.

Къахьегама оссарле лакхъяра 1972 шера хьалхарча квартала план кхоачашъяьяц.

1972 шера хьалхарча квартала хIинерчу къахьегама оссарле лакхъяьий «Грознефть» объединене — … процент, «Грознефтехимзаводы» объединене — 8 процент, Вознесенски газ чакхйоахача заводо — 12 процент, «Электроприбор» заводо — 11 процент, Г. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» заводо — 4 процент, Электромеханически заводо — 12 процент, «Грозэнерго» районни энергетически управлене — 12 процент.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР СТАТИСТИЧЕСКИ УПРАВЛЕНИ.

КАГИРХОЙ КОММУНИСТИЧЕСКИ КХЕТАМЦА ХЬАЛКХЕБЕ

Комсомольски пропагандистий цхьоалагIа республикански методически конференци

Оьха хоан ма бара, 6 апреле КПСС обкома политически просвещене ЦIагIа комсомольски пропагандистий цхьоалагIа республикански методически конференци хилар. Цига «КПСС XXIV съезда решенешка хьежжа кагирхой политически дешара эффективность лакхьяра долча декхарех» яхача цIий доклада тIа нов. Х. Х. Бокова белгалдаьккхар идеологически балха еррига формаш средстваш, цу дакъе политически дешар а, КПСС XXIV съездо хьалхашка оттадаь практически декхараш кхоачамдаре, коммунизм хьалхьераш массе оагIонтахьара дегIабоалабара тIалерзае даь хила деза, аьлча.

— Тахан, — аьлар докладчико, — Iалкан коммунизма лардеш кIоаргга йовзаш, коммунистически моралан принципаш дика кхетаеш кагирхо хилавс йиш хулайт цунга кIанзара политически хьалью вийса довза. Къаьстта боккхача лоархIаме да комсомольски системера марксистически дешар кагирхошта идейно - политически нравственни кхетам бахара, классови сакхетам болеш уж хьалхкхебара. Комсомольски - политически дешаро хIара кагирхо идейно чIоагIонна волаш, коммунистически сакхетам болаш Даьхе езаш пролетарски интернационализма тешамех волаш, вай идеологически моастагIашта духьалъотта хоаш хургволаш хьалхкхе веза.

ВЛКСМ горкомаша, райкомаша, юкхьанцарча комсомольски организацеша укх тIеххьарча хана боккха болх баьб кагийча наьхен мехкарийн политически дешара система эргабоаккхаш тоаярз. 1971—1972 дешара шера комсомольски политически дешара системе шоай знанеш лакхьеш ва 31 эзар гаргга зIамигга саги йоIи, партийни дешара системе — 4,5 эзар комсомолец. Тайп-тайпарча дешара еррига формаша чулаьцаш 27 эзар къона саг ба.

Хьалха дIахьача шерашка духьа ха йове кхаш хулар организационни дешаш къестадара, хIаьта хIанз нерттера теркам занятей идейни чулоацам лакхбара тIа бохийт. Иштта укх тIеххьарча шин шера итогови занятеш вечера хьесапе чакхьаьхай. Цу гIулакхо йиш хулайт знанеш чIоагIъе, уж кIоаргъе, царна систематизаци е, комсомольский активность лакхъе а марксистско-ленински теори Iомаяра цар белгалкхам айбе а, хIаьта политически дешар вIаштIехьдаккхара тIалецаш лоаттабора итоге эффективагIа йола форма а ма.

ХIанз шерра даьржад политически дешара толашагIйолча формаш занятеш вIаштIехьйоаккхига. Царех а теоретически методически конференцеш, общественно-политически тематикагIа дикагIйола реферат къовла конкурсаш, ленински урокаш.

ЧIоагIа лоархIаме да Iомаь опыт теоретически дийса кхетаме, марксистско - ленински дешар вIаштIехьдоаккхача карагIдийна толамеш дIахо дегIадоладаш чIоагIдар.

ЛадувгIаной бизам тIагIоргбола беса вIаштIехьбаьккхаб комсомольски политпроса кружокий болх Сунженски районе. ВЛКСМ Сунженски райкоме тIагIертта бола бео баьхьа долаш политдешара кружокаш марксистско - ленински теори Iомаяра нерттера гIулакх гIавдар, соагIа дуккхача даьхье ладувгIарий общественни къахьегамех довал айдара чIоагIа аьттув боалийташ аIамз а дар. Политически дешар вIаштIехьдоаккхача кулгал лоаттахара белгала болх беш а Ленински, Гудермесски, Староопромысловски районий комсомольски организацеш а.

Республика кагирхой политдешар вIаштIехьдоаккхача кIеига дац кхоачамбоацараш а. ХIанз а болаш ба общеобразовательни а политдешара а цхьана формана юкъеозаша бола зеарданш комсомольцаш.

Хьалхара занятеш чакхьаьнначуа тIехьагIа ехар политдешара кружокаш Грозненски района «Ермоловский» нов тIара оалхабараш леладеча совхозе, Ленина цIерагIча колхозе, № 4 йолча совхозе. ЛадувгIараш хьа ца ахар баьхьа долаш занятеш на дуаьш е уж тIехьайоахаш дукха моттигаш нийсьенний Науриски района «Калиновский» совхозан Ленина цIерагIча колхозен. Кагирхой политически дешар вIаштIехьдаккхара оаоагIйоалей яц Шелковской района «Шелковский» совхоза, «Красный пахарь» колхоза ВЛКСМ комитеташ. Союзни боаца дукхагIбола кагирхой кIанз а тIехьа политически дешара юкъаваанза ба.

Хайра хIама дац ВЛКСМ горкомашеи райкомашеи кIеига нах болча организацешка политдешар вIаштIехьдаккхара. Иштта, масала, Шаьла районерча 15—20 комсомолец волча баоаI организаци политически дешар вIаштIехьдаьккхадац, хIаьта Ленински районе цу тайпара 43 организаци а.

Белгалдаьа даргдац Советски района А. Шерипова цIерагIча колхозе, Гудермесски локомотивни депо, МалгIабика района «Ингушский» совхоза, Веденски районерча Карла Маркса цIерагIча колхозе комсомольски политдешара кружокий занятеш кIоарга Iалмаш лаьла тIа вIаштIехьаьлла а, политически достам болаш а, кагирхой общественни, къахьегама валарцен вай хьнарча лоархIамеча событеши юзаенна йоалаьга.

ВЛКСМ обкомо, горкомаша, райкомаша кхоачамболаш кIоарга техкаш комсомольски политически дешара проблемаш, кертера теркам балха организационни оагIонна тIеухийт. хIаьта политически дешара чулоацами цун эффективность лакхьяра гIулакхи бIаргадIадара дьнийт. Дукхача политкружокий семинарий балхата хьежача гучадаьннад марксистско-ленинизм Iомаяра гIулакх цар тIагIоллара леладеш долга.

Комсомольски политпроса лакхерча звене вIашагIъелла бола беш 29 теоретически семинар мара ец, цеш 907 саг а волаш. Лакхера образовани йолча кагирхошта лаьрхIа политически дешар вIаштIехьдоаккхаш ца комсомола Шаьла, Ведана, МалгIабика, Советски райкомаш.

Ер дешара шу къаьстта белгала хилар комсомольцашта союзни боацача кагирхоштек уж шерра экономически дешар Iомаде баарца. «Социалистически экономика лардаш» яхача кружокашка КПСС XXIV съездо оттаь парте экономически политика йовзаш, ленински хьысапе боахам лелабе Iомалуш 3200 соагIа кагирхо ва. Тахан къона болхло, колхозхо экономически законаш ца дайзь а валаш, цар новкъостал ду цунна къахьегама овсарле дикка лакхьяра лоацагIа бола ниь хьалала. Из бакъду укх дешарша: дукхача кагийча нахеи мехкарашей санаd хьалха кхоачийнр шоай заданеш, 3 эзар соагIа кагирхо сонаж октябрь бетта деш 1972 шера чотагIа къахьега воладелае.

Кагирхошка экономически знанеш Iомаяйтара чIоагIа лоархIам болаш я коммунистически къахьегама школаш. Цу школашка хIанз дешаш ва 3,5 эзар зIамига саги йоIи. Из дешара форма чIоагIа найдане я массови формагIа дешар вIаштIехьдаккха до торо яйхьитацаьь, цхьан участкера, цехера, бригадера беррига къахьегамхой вIашагIтеха деша йиш йолаш болаьдаь.

Коммунистически къахьегама школаш хьалха латтача опыта пропаганда яра эффективагIа йола форма хиния хIаьттай, кагирхой творческий общественно-политический активность лакхьяра чIоагIа аьттув хулийт нав. Цар лоархIам даим лакхлуш боагIа къахьегамца коммунистически кхетам болаш коллективера хIара саг хьалкхевеча в. Цу школай ладувгIарий балха квалификацин къахьегама овсарлен лакхлу, царна юкъе шерагIа яра социалистически ях.

ВЛКСМ горкомаш, райкомаш организацешцен боахама кулгалдошеш цхьана коммунистически къахьегама школаш дукхагIа хургйола гIулакх Iалашдеш цар болх тоабеш декхарийла я.

ХIанз хьатIаотташ дола церда дешара шу кагирхой экономически дешар кердача кхы а дикагIча бордам тIа доаккхаргдола шу дима деза.

Политически дешар вIаштIехьдоаккхилга даьд алара деш хIама дик. Керттердар — из цох хьачулаш дар, къонача сага кхетаме во еш йола воздействи. Комсомольски организацеша цIенхаштта теркам тIабахийта беза кагирхой политически дешара эффективность лакхъяра керда наьзъеш средствашш лахара. Политически занятеш хила еза вай хиннача овсан анализ яра классови подход йолаш кагирхой хулийташ, вабаь политически достам болаш, буржуазни идеологеи вай общественна духьалорча уйлашцен машар хургбоацаш уж хьалкхебеш.

Политически дешар коммунизм хьалкхара практикаця КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра коллективашта хьалташна латтача декхарашцен айхха дуьладенна хилийта деза.

Кагирхой политически дешар вIаштIехьдоаккхача керттерачар пропагандист ва. Цуй знанех, говзалах, ца ше леладеча гIулакхах бIубенна хилара тIайна курба занятей боарам. Партийни комитеташа хадданза йоахоо еш хилар баьхьа долаш комсомольски пропагандистий состав дикка тоаенний. Комсомольски политпросе болх беча 374 пропагандистах 78 процент бараш КПСС членаш кандидаташи ба. Беррига нех 80 процент гаргга бола пропагандисташ лакхера е чакхьаьккханза лакхера образовании йолаш ба. Уж нах йоккха опыти кIоарга знанеши йолаш ба, кагирхошна чIоагIа сий деш а лоархIаш а ба уж.

Йоккхача вахара опытои знанешеи йиш хулайт коммунистех болча пропагандисташка кагирхой марксистско-ленински мировоззрени хьаста лоархIаме дакъа лаца. Вайцига практика а хиния дIаэттад комсомольски пропагандисташ парте горкомий, райкомий бюро заседанешка чIоагIбелга. Цо кагирхой кружокий кулгалхой бехктохкам лакхбарал соагIа партийни комитеташ комсомола политпроса дешара чIоагIа лоархIам беш йолга хьагойт.

Цхьайолча ВЛКСМ горкомий, райкомий вIаштIехьдаьннад комсомольски пропагандистий кулалуш йоаца состав хьае. Цу тайпара пропагандистий кадраш я Ленински, Старопромысловски, Сунженски, Гудермесски райкомашка. Из чIоагIа аьттув хулийташ да занятеш дика яра. «Малгобекнефть» НГДУ пропагандиста П. Куртулкова, «Назрановский» совхоза пропагандиста М. Шадыжева, Урус-Мартана районерча У. Бакаева, Шелковской районерча А. Колесникова, Заводской районерча Р. Чапакова еча занятей керттера хьесап уж дикка нийсаь болаш, творческие кердадар ладара сага тIа тIасоалеши хилар да. Хоаьга и оамалашка а диллача тайп-тайпара нах ба уж, бакъда шоаш коммунисташ хилара тарра тIадилла гIулакх тешаме кхоачашдеш, чIоагIа кагирхой нахара йоакхо еш ба уж.

Электромеханически завода хIанз «Партех йола беседаш» яхача кружока пропагандист вола Попов Александр Данилович марксизма - ленинизма теорена пропаганда еш вола 30 шу даьннад. Укх тIеххьарча шин шера кагирхошна занятеш е волаьенна из. Цу доашача юкъа ладувгIарий марксизма-ленинизма теорена безам совбаккха карагIдьинад Александр Даниловича. Йоккхача опыто, темаш ладувгIарий безам тIаоза харо йиш хулийт нов. Поповга ший кружока болх толамца лелабе.

ДоагIа е ловгIаш сий ду Гудермесски района «Кавказ» колхозе комсомольски пропагандиста Эльмурзаев Iалий. ЛадувгIарий безам совбоаккхаргбола методически приемаш лох цо, дукха теркам тIаувийт первоисточникашца болх бара, практически заданеш луча хана дешархой темах кхоачамбаь Iергбоацаш вIаштIехьдоаккх гIулакх. ПрограммагIа ше Iомаеш йола материал колхоза хьалхашка латтача хоадамболаш долча декхарашца юкъа а юазаш ладувгIаршна пропагандистера шоай хьинар айдергдола хIама ду.

ХIанз а болаш ба пропагандисташта юкъе шоай декхар нийса кхетадеш боацараш. Толамех, карагIдаьннарех дувца дезаш хинча мотт дика луаш, юкъаш йола аргументаш кортаболаш хул цар, бакъда цхьайолча халонех дувца дезача эттача «ирача хаттарийн» бахьанех ма дарра дIадуеща лоархIабац уж. Пропагандист декхарийла ва юха на воалаш бакъдар дIадуеца, кагирхой моллагIча хаттара лоаттIача тайпара диза жоп дала, чоалхане проблемаш хьестае царна новкъостал ду, моттийта хобараш хувиарий, деррига Iаьржде гIертарий харцо яха дIайоазайта. Из ве деза хаттар мел ирдале а коллективно доаш дукцарна, сих а ца луш собаре политически событей маIан массе оагIонгаьвоа дIа е довайташ.

Пропаганда цхьенна хIама къайла ца кхухьаш, дош безам дуеца, из бакъйолга вах кхетабе хоаш, коллектива, предприяте, шоай юрта, района, города вахара юазаш, вай вахарна тIарлургIоаца дуламе уйлаш йолаш кагирхой ца хилийтара къовсам лоаттабеш хургйолча тайпара лелаелга — из да комсомольски пропагандистий болх толамца чакхбаккхара йола лард.

ВЛКСМ горкомаш, райкомаш, юкхьанцара комсомольски организацеш цIенхаштта теркам тIаудийташ хила еза комсомольски пропагандисташ хувшадургбоацна гIулакх дара. Цхьайолча районашка хIара шера 60 процентага дIанкхоаьш хувцалу пропагандисташ. ХIаьта Надтеречни, Советски, Грозненски районашка из процент кхы а лакхагIа я. Иштта кIеззигагIа лоархIам болаш дац кружокий семинарий профилашка хьежжа пропагандистанта специализаци елга а. Пропагандиста болх хила а товахьне а ба, Цу балха шерре поощрени а нах. Из гIулакх дицдалийта йиш яц комсомола комитетий.

Политически дешара кружокаши семинараши дика болх беш хилийтаран цар занятей эффективность лакхьяра дакза дергдоеш гIулакх да ладувгIараш дешара, методически, гойтара пособешца Iалашбар. ХIанз а тIехьа цу пособешка ладувгIараш Iалаш ца беш Iеш йола ВЛКСМ райкомаш йолаш ю. Цу тайпара хьал да Надтеречни, Шаьла, цхьайолча кхьча районашка.

Политически дешар вIаштIехьдоаккхача бехктокхаме гIулакх да кружокаши семинараши вIашагIйоакхига. Кружокаши семинараши вIашагIйоаха доладала йиш яц, массаьа сиким хургйолча занятей тематикен чулоацами дика бол заш беце.

ХIаьта из дика хоаш вар вназе пропагандист ва. Цудухьа болх вIаштIехьбоаккхача хана керттера дош лаь дезараш кружокий семинарий кулгалхой ба. Практике нийсалу кружок вIашагIъелла яьнначул тIехьагIа мара цунна кулгалде пропагандист ца хьожавеш. Тlаккха ладувгIарий хьалхе шоай хургвола пропагандист вовза йиш хилац, хIаьта ше хьажа дезараш фу нах ба, цар дешара хийчонга хьежжа хьалхе ший кхоачамешка хьежа вIаштIехьдалац кружоке е семинара кулгалхочун.

Кердача дешара шера лаьрхIа политсеть вIашагIйолла йолае еза итогови занятеш еча укх апрель бетте. Из цIаьхка хьалха даиха деза вай балха халагIчарех цхьа гIулакх доландаь.

Къонача сага знанеш логически кхы а кIоаргъеш, цун кругозор шерьеш хила деза политически дешар. Из теркалдеш ца хилча пропагандиста болх хьабе иштъкала хул, ладувгIарий дешар а хала лел. Иштта, масала, Гудермесски района «Новогрозненский» совхозе кружок вIашагIйоллача хана кагирхой дешара боарам теркалбанзар, цар дIадехарашкен вмарашкен хьажазар. Из баьхьан долаш кружоке занятеш дохача организационни теоретически боараме чакхьеил, ладувгIараш каст-каста тIерабуллаш а тIаккха цар хайра занятешка дакъе ца лоашаш а хул укказа.

ГIулакх хIара комсомольцо даим ший идейно-теоретически боарам лакхбергболаш оттаде деза. Хаддиза марксистско-ленински теори Iомаелга — ВЛКСМ члена уставо дIадехар да. ЗIамига саг а йоI политически дешарах мукъаьякха езаш моттиг нийсьелча из доеш лаьрхIа духна дезаш а комсомольски организаш.

Иштта комсомольски политпросвещение системана шерра юкъевоахза баргбац еоаве боала кагирхой а. Политдешара кружокашуен семинарашуен комсомольски собранешка, ВЛКСМ комитетий заседанешка юкъа а цар состав цига чIоагIие а езаргья.

КПСС XXIV съезда Директиваша оттадаьд укх пятилетке беррига юкъара образовани йолаш хулийтарга Iалашде. Республика комсомольски организацеш из лоархIаме чаччахьалкхаш декхар кхоачашдеча юкъарчал довшаш дакъа лаца декхарийла я.

Политически дешара еррига звеньиш дегIайолаш сацца кагирхошта юкъе политически знанешта пропаганда яра йола массови формаш толаша яргаш. Бакъахьа хургла лакхерех юкъерсн дешара заведенейн культпросветучреждений лерда тIа вай цаччахьалкхен чурчен арахьарчен политиках, КПСС а, ВЛКСМ а исторех, дунен халкъашта юкъерла кагирхой боламах, морала, права, этикан эстетикан проблема, ех кагирхой лектореш хьайой.

Къаьстта теркам тIабахийта беза комсомольски болхлой а цар актива а идейни боараш лакхбара. Парте Грозненски горкома марксизма - ленинизма сайрийнарче университете, партийни дешара семинарашка дешийтара дукхагIа юкъеоза беза уж, даим марксизма - ленинизма классикий пропаганденца болх бергбола, революционни теори Iомаеча шоашкара хьокхам гойтаргбола, кагирхошта хьалхашка цар политически докладаши лекцеши еша лургIола гIулакх Iалашдиза дагадаь.

Комсомольски организацей, пропагандистий декхар да политически дешарах хIара кIеначa сага цу хилча даргдоаеш чIоагIа лоаш долен гIулакх делга.

Кагирхошта коммунистически кхетам луча лоархIаме да уж социалистически интернационализма тешшаме болаш хьалкхебар.

«Интернационалистически кхетам балар, — белгалдоаккх «Советски Социалистически Республикий Союз хьаьь 50 шу дизара кийчо ярах» болча КПСС ЦК согласи тIа, — еррига партийни, советски, болхами, культурни общественни организацей, центрерчен моттигерчен ерригача кагирхой, хIара республика, края, областе, хIара коллектива керттера декхар а хинна дIаотта».

Парте лерхI интернационализма уйлашца къахьегамхой кхетабелга, буржуазни национализма зуламерча гIулакхашта духьала къовсам лоаттабелга коммунистически общества духовни вахар хьадара чIоагIа лоархIаме декхар долга.

Комсомольски организацеша кагирхошта интернациональни кхетам балара беча балха керттерча гIулакхех цаI да пролетарски интернационализма, ленински къамий политика, марксистско-ленински идеешта комсомольски политдешара системе пропаганда яр. КПСС къаман политика цхьадола теоретически хоттамаш ладувгIаршта дIедовзийтара ша болей наха дика кхетаеш йола формаши методаши леха еза, цу политика интернациональни маIан дIагойта деза. Из деш шерра пайда эцаза баргбац Нохч-ГIалгIайчен вахарцарча материалех. Вай кагирхой дика хоаш хила безе фу деннад Советски Iаьдало хьалха нанчахьа Росси къамаш йисташа даьсача халкъашта, иштта чIоагIау Нохч-ГIалгIай АССР дуккхача къамех латтача вай Даьхен вежарашка йолча республикашара, областашара экономически культурни бувзамаш.

Идеологически балха керттерча декхарех цаI да дIаяхача заман тIехьадисча вoча гIулакхашта къовсам лоаттабелга. Вай республике хIанз а тIехьа дуьха бе дийне нах тешараш.

Дина духьалара пропаганда яра бозржабеча балха юкъе керттердар да хаддаиза Iалман мировоззренна пропаганда яр, динах тешарий уйлаш зулама йолча массе оагIорахьара хIоарга тохкаш а кIаьд ца луш а дIагойтар.

Республике шерра бола баьржаб СССР хьаьь 50 шу дизара динойна ака даххара. Цу балха керттердар а хинна дIаотта деза кагий нахи мехкарийн вежарашка долча хьамий доттагIалла, советски патриотизмаи социалистически интернационализмаи уйланца хьалкхебара гIулакх. Идейни средствой еррига формашца хьалхана деза къахьегама коллективашта юбилей хеталь дIадоладу пайдане керда гIулакхаш.

Кагирхой политически дешара балха стили дешара процесси лерарген тIагIерттан тоаяро, вай кагийча нахен мехкарийн марксизма - ленинизма теорецарча безамо йиш хулийтартьа КПСС XXIV съезда оттадаь декхараш толамца кхоачашде, — аьлар ший къамаьл чакхдоалаш нов. Бокова.

* * *

Цул тIехьагIа комсомольски политдешар вIаштIехьдоаккхача шоаш Iоаьча балха опытах лаьца дийцар укхаза ВЛКСМ Сунженски райкома хьалхарча секретара В. Чекунова.

— Комсомольски организацеита хьалхашка декхар латт КПСС XXIV съезда решенеш хIара къоначa сага гIулакхий программа хинна дIаоттаяр. Из декхар кхоачашдеш а хIанз районе 440 комсомолец дешаш вола 19 политкружок. Цул соагIа коммунистически къахьегама школашка дешаш ва 128 саг, партийни дешара системе — 260 комсомолец. ДукхагIа бараш коммунисташ а болаш, 19 пропагандист ва, уж боацаш 140 политинформатори 50 лектори ва кагирхошта КПСС XXIV съезда материалаш дIайовзийташ.

ЧIоагIа раьза хинна тIайнай тханнига кагирхой лектореш. Кагирхой идейни кхетам чIоагIбара аьттув хулийташ я тематически сайренаш, устни журналаш, ленински трибуна. Цига тха кагирхошна новкъосташта хьалхашка жоп ду съезда решенеш кхоачашдеш деш долчох. «КПСС XXIV съезда решенеш — вахаре» яхача дешаьгIа еш йолча Ленински зачета кхоалагIча этапа кийчо еш долча оаха хIанз тIагIертте политпросвещене еррига звеньюшка «СССР хьаьь 50 шу дизара кийчо ярах» бола КПСС ЦК согласи кхоалаграмх коммунистически кхетам балара йола КПСС XXIV съезда материалаш Iомаш.

«Пятилетка сона, аз — пятилеткана» яха ленински урок Сунжерча къонача къахьегамхой шоаш леладеча гIулакхех лаьца йола массови отчет хиларал соагIа цьо партена луш дола рапорт санна чакхьаьлар. Ленински урокашка къамаьла дир производстве хьалха латтараша, партийни советски кулгалхоша, къахьегама а комсомола а ветеранаша — беррига 200 саго.

Политически просвещене кружокашка еча занятей толам, хIаьта иштта районе бу беррига комсомольски болх съезда решенешцера нерттера положенеш къестарцен уж вахаре кхоачашъярцен бувша боагIаш ба. Кагийча нахен мехкарашен Iомаеш йола знанеш цар убежденеш хинна дIаоттае, уж ларде а дувцаш хьалхашка латта декхарам кхоачашде уж Iомабе гIерт тха пропагандисташ.

ДикагIйолча кружокий балха анализ еш белгалдаьккхаьа дарцаш тха пропагандисташа КПСС XXIV съезда материалаш Iомаяраи карна пропаганда яран комсомольски актива дукха новкъостал лоаттадеш хилар. Иштта Ассиновски консервни заводе «КПСС XXIV съездо коммунизм хьалхьеча комсомола хьалхашнарча декхарех» яха тема Iомаеш оттадаьа пропагандиста нов. Бондаренко заводской комитете дувца оттадир «Политпросе гIолла къонача болхлой мировоззрени хьаярах» яха дош. Цу собрание цхьаккха хIама хьайла ца кхухьаи хиннача къамаьло хьагойтар хан - хашаьа политзанятешна а укхан хIоарга знанеш йола къона болхлой производстве хьалха латташ а социалистически яхья инициатораш болаш а хьабоагIйлга. Комсомольски собранне къамаьл даьча кружокий ладувгIаршца хийцар цхьа маIан доладз дар — парте хланаш толаме кхоачашъяра хIара саг хаддаизен тIагIерттан дешаш хила веза, яхаш.

Шоай балха тха пропагандисташа тайп-тайпарча формаеш методеш пайда эц. Занятеш диспутий, дискуссей хьисапе чакхйоах, партех къахьегамен ветеранашца вIашагIкхетараш хул. Политзанятеш къахьегама участнашка вахкйоах. Чоалхане темаш Iомаеча хана консультацеш ю. ХIаьта «Социалистически экономика лардам» яхача кружоканна хала проблемаш Iомаеча хана боахамерча специалисташара новкъостал дех.

ЛадувгIараш хьалхашка каст-каста къамаьлаш деш хул партком секретараш, «Знание» общества лектораш.

ДукхагIбараш мотбоахане къахьегаш болча тха Сунженски района хьалхашка боккхача лоархIаме да экономически дешар. Цо новкъостал ду лакха кхетам, дисциплина йола къахьегамхой, говза специалисташ хьалкхебараш юртбоахам дегIабоалабара керттера дешаш къестадарах.

— Аз пропагандисталла болх бу дуьна ха я, хIаьта комсомольски политпросе из декхар со кхоачашдеш вола шин шу даьннад, — аьлар Грозненски электромеханически завода мастера А. Д. Попова.

Сона тIадиллар «Партех йола беседаш» яхача кружоке занятеш ела. Цу кружоке дIадахача шера дешаш хиннача шоай алейн бораш лакхбарга диалача а цар къахьегама толамашка хьежача а шу толаме чакхдаьккхар. Дешаш хиннача 35-нех цхьаккха вансназар зачет дIа ца луш. Къаьстта кIоарга белгалбаьнна къахьийтар цар КПСС XXIV съезда вакхьболхачa хана. Из бахьан долаш заводской комитета ВЛКСМ ЦК вимпел елар, хIаьта завода коллективана пятилетка хьалхарча шера итогея даим лелае КПСС Октябрьски райкомен райисполкомен ЦIе байрах а хьожаьй.

Укх шера тха кружоке дешаш 24 саг ва, цхьаьнца лоархIаме бахьаман хиларна тIерабаьннаб вожаш. ЛадувгIараш деша ухилга 80 процентага дIахкоах. ШоллагIча сменагIа болх бечарца кхы тIа а занятеш юоаха. Занятешка ва тIехьавалар е ца воагIаш вакар атта нийслуш дац, хIаьта цу тайпара хIама нийселча цIенкха ца дувцаш дита из оаха.

Цхьаболчарна хет пропагандистан балхах болла пайда цу сахьата гучабовлаш хила беза аьлча. Цар кхетаде деза кхетам балар чIоагIа чоалханен дуккхача хана леладе дезаши гIулакх долга, сих а ца луш сабаре чакхдакхе деза из. Вай кагирхой кхетабе беза хIара декхарча къахьегамцара романтика гуш а шоай балха сийле яхха гIерташ а уж хилийтара. Сона чIоагIа лоархIаме хет моллагIа проблема юкъача хана ладувгIараш цаI санна беррига дакъа лоацаш хилийтар, хIара занятe царна лердадар дIадовзийтар.

Политкружокий болх дика лелаш экономически дешар лертIа вIаштIехьдаьккхин хилча лакха хул къахьегама толамаш а. Тха комсомольцех хIаравар кхоачашъяра тIайдца къаьстта ший комплексни план йолаш ва, дукхагIбараш коммунистически къахьегама ударникаш ба. Кастеста цар шоайла лелаеча ийва итогаш ю завода.

— Комсомольски политпроса системе, — йоах «Социалистически экономика лардий» кружока пропагандиста, Грозненски ремонтно-механически завода инженер-технолога А. Оккоева — экономически знанешта пропаганда яра лоархIаме моттиг дIалоац кагирхой социалистически боахам лардбе Iомабеча кружокашка. Ленински зачета кхьа дакъеа цул теоретически ларди лерхI оаха цу кружокий дешар.

Цудухьа тхо гIерт социалистически экономика лардеш - Iомаю занятеш завода, къахьегама вакарнера хьайнеча материалашта анализ а еш чакхьаьха. Из деча хана тхоашта хьалхашка доадаьболча декхар оттаду: производства экономически эффективность, къахьегама овсарле лакхьяр, Iилма-технически прогресса чIаргIйаьнараш балха юкъехкужулар, балха ха, материалашта средствашта кхоар. Цу деррига ладувгIарий экономически знанеш Iомаяра бола белам лакхбу, уж хьелхашка латта декхараш кхоачашдара тIагIертта къахьегаш хурйола гIулакх Iалашлу. ХIаьта керттердар моллагIа тема оахона Iомаеш хьача цуп теоретически положенеш предприяте коллектива практически гIулакхашка айхха юкъ.

Иштта тха кружоке дешаш волча технически снабжене болхлочо грузови транспорта балха тIахьожам лоаттабеча нийслу кхоачамбоацараш хьатуча а даьха уи дIадахара рекомендацеш елар. Цо ейна предложенеш дIайовзийтар снабжене отдела начальникага партбюорога. Цул тIехьагIа из болх тоабара мероприятеш чакхьаьхача заводе транспортах пайда ецара гIулакх нехашта, участкашта эша материалаш хиншаш лоаттаелге тоаделар.

«Къахьегаман овсарле лакхьалга — керттера экономически декхар» яха тема Iомаеча хана ладувгIараша А. Жеренковаи Н. Мусаеваи из гIулакх шоай балха участкашка иштта латт бокъонца техкачул тIехьагIа къахьегама овсарле лакхьяра мыькхара предложенеш елар. Уж бар шоай цеке тхо деш норма дить даймахь кхоачашъяра болам дIабоалабарш а. Дукха ха хлаьхье цар кочин хьаьшьирь Ленински районерча беррига кагирхошна.

Белгалде деза «Социалистически экономика лардий» кружока ладувгIарий шоай профессионализ, производственни гIулакхашта анализ яра, къахьегам Iалмоа лерда тIа вIаштIехьбаьккхара бола безам даим айлуш боагIаш. Балха практически гIулакхаш дувцаш хилараш кхы а кIоаргагIа теори Iомае гIерт, общественни гIулакхашта анализ яра новкъостал ду ладувгIаршта, уж хьанаре бола гIертаргболаш бу. Иштта, кружоке дешаш хиннарх массеха саг техникумашка, боли беча кагирхой школашка дешаш эттаа.

— ЛадувгIараш шоаш вовзаше Iомабаларах, уж проблемаш нийса кхетае хоаш хилярах, латт моллагIча дешара толам — аз маIан долаш дар «Партех йола беседаш» яхача кружоке пропагандиста, Карабулакски химически реагентий завода механика В. Горбакова дах къамаьл.

Бераьтта зIамига саги йоIа дешаш я аз кулгалдеча кружока. Царех хIаравар ший уйланаш дегIааттараши доладш ва. МоллагIча проблемех лаьца царна дувцача хана чIоагIа лоархIаме да цхьаккха хIама къайла ца кхухьаш, дог цIенна принципиальни дош дIадовзийталга. ХIана хара чIоагIа тIаккхувйн хул кагирхой, хIаьта пропагандист декхарийла ва цар дерригача хаттарашта диза жоп дала.

Политзанятеш яра аьттув боалийташ йола методаш лаха атта хилацдар. Толам бакъхара даиз лархIа еза я дуккхагIйолча ладувгIараша хьинаре даьча а доацаш чакхйоахаш йола дешара коллективни формаш. Царех а диспуташ, дискуссеш, теоретически конференцеш. ХIаьта цу занятей эффективность дуккхача дакъе ладувгIарий дешара боарамах тийша я. «Партех йолча беседайн» политкружока тематика дIадеш дискуссеш, беседаш еча хана ладувгIараша кIоарга евоадаш е Iомабелга.

«Пятилетка сона, аз — пятилеткана» яха ленински урок йолча дина дискусси хилар. Кагирхой ударии яхьа лердача этапа юхьа хинна дIаьтта, аз. Цу юкъе кружоке дешаш вола хIаравар вIаши тара йола специальностам Iомаеш хилар, хIара дийнахь шоай производственни задане кхоачашйора. Актуальни дешаш хоадамболаш дувцаро къейла ца кхухьаш долчa тайпара кхоачамбоацараш, дешаш дисараш дIадовзийтаро, хIаьта гIулакх толаш корта бола къамаьлаш хиларо йиш хилийта кагирхой дешар вIаштIехьдоаккхача цхьадола толамаш даха. Къона бараш, вайна вахарра, сиха оамал йолаш, вахарна критически уйлаш йоших энергии йолаш хул. Тха пропагандистий дилла аьттув балла прогрессиа юзаенна йола цар оамалий уж башхалонаш пайданагIа хургIолча тайпара хIаерзаеш царна достам тела. Из хара дешара чIоагIа дика форма я дискуссеш.

«Коммунистически морала лардаш» яхача кружока пропагандиста, Ведана районо инспектора нов. М. И. Исламова дийцар политдешара занятеш еча хана хIарене психологи йовзаш хилар мел лоархIаме да.

Комсомольски пропагандисто балха толам цул знанех, занятеш вIаштIехьъяха харах балац, кагирхой психологи йовзаш а хила веза из. Цхьовр хул дIайийцар сиха кхетадеш а, хIаьта кIезига ха ялча из деицлуш а. Цу тайпарчарга конспекташ, язъйтача бахьана а. Кхьчар хала кхетаду, бакъда кхетадаьр атта йий дIайитац. Цхьаболчар дуцар дикагIа дегалоаш иллюстрацеш кейда а эшаш ца даш хила. Политически дешарах хьебовла пайда дика боккхагIа хургба цу тайпара ладувгIарий психологи теркальеш хуле.

Цхьай занятр айса советски патриотизмаха социалистически интернационализмаха къонача дIадоладеш ладувгIараша цу декхаш маIан иешта кхетаду хьакар са в. к. Вахабова, Джабирова, Януеве дийцачох гуш дар цар уж нийса кхетадеш долга. ДIаха цу темах айса дувцача хана со белгалдаьккхае Даьхе езаш хилар даьццарен гонахьара Iалам хоза кхетаеш историе, культура, мотта сий деши тхо хиларгара дIадолалуш долга.

ЛадувгIараш бахьанне бойна воалалга атта гIулакх дац. Кхо шу да аз цхьан кружокаца болх бу, хIаьта а дIахо ше вода хьалха сона йовзаш ца хинна цар керда оамалаш, гIулакхаш гучадуьлу сона. ХIаьта уж дикагIа бовзарга хьежжа пайдаменагIа хул ма бу болх.

Гулбеннарчарей бераш тIаьхьам хьакаьаа дар укхаза «Партех йола беседаш» яхача кружока пропагандиста, «Терек» фабрика № 2 йолча филиала мастера Ш. К. Шамурза.

— Са кружоке дешаш боагIарех дукхагIбараш юкъера образовани йолаш ба. Церна аттагIа да занятеш е. Къабахьача хIанз цхьа йоазоно, радиос, телевидене деша тайп-тайпара дукха информаци ... ладувгIараша керда тема дIайовзийтача хана царна ца деза факташ хьалхар чIоагIа лоархIаме да. Цох тайпа хургба ладувгIарий занятешцара безам ца эккхара гIулакх а. Из дара пайда эц аз художественни литературах, В. И. Ленина сочиненешта дагадоагIарех, тIемаш мемуарех. Тlаккха вай мехка, республика, тхоай предприяте вахардара факташ шертте болаш ма йоа. Уж а чIоагIа хаттийбола сона.

Каст-каста пайслу занятеш еш [illegible] ладувгIараша [illegible] бу.

Къаьстта боккха теркам тIаувийт оаха ладувгIараш В. И. Ленина произведеней керттIа конспекташ оттае Iомабаре, хIаране из болх творчески бе хургвола гIулакх Iалашде гIерт.

— Оаха дика кхетаду ленински произведенеш, КПСС XXIV съезда материалий чулоацам кIоарга дIабовзийтарна мара политзанятеш лакхача идейно - теоретически боараме чакхьяха йиш хургйоацилга — аьлар «ХIанзарча этапе буржуазни ревизионистски идеологека лоаттабу къовсам» яхача семинара пропагандиста «Чишки» яхача берий туберкулезни санаторе сестрас Г. Воронкова.

Из болх керттIа чакхбоаккхара тхона чIоагIа эш методически литература, йоацавйа е гойтара пособеш, таблицаш, диаграммаш.

Геттара дика хургдаь лакхерча звеной семинарий къаьст-къаьстача темех лаьца методически разработкаш хулийтара. Тlаккха кIезигагIа ца йоае оаргдар пропагандисте эргIалдарне занятене кийчбаларa.

КIезига хул пропагандистий республикански семинараш. ДукхагIбоача пропагандистий опыт хьеIоаре хайра хIама дац.

«Партех йола беседаш» яхача кружока пропагандиста, Шаьла района «Плиевски» завода контрольно-измерительни вола мастера Ю. М. Прохоренко белгалдаьккхар кагирхой политпроса системе керттерчар пропагандист волга. Цун знанех, говзалах, цо ше хьалхеладеча гIулакхах тешаме хиларах тийша ба занятей идейни боарам. Тха кружоке дешаш бараш керттерча дакъе юкъера специальни образовани йолаш ба. Цудухьа царна дика доаз дунен халкъашта юкъера хьал, исторически событеш, уж долла нийса кхетае чоалхана да сога а. Тlаккха геттара боккхача лоархIаме гIулакх да ладувгIарашта информаци луш хана царех уж дика дIадешетаргболча тайпара занятей чулоацам дIабовзийтар.

Айса беш [illegible] марксизма - ленинизма классикий выводаш КПСС решенеш тIа дуьнен халкъашта юкъерча коммунистически болама документаш тIа дIахо дегIаоккхулаш йолга дIагойт. Iомаеш йола материал вахара юазара аьттув боалийташ гIулакх да из.

Кружоке еш йола занятеш пайда болаш бесса, ер дешара шу дIадоладеннача хана дена ладувгIараш я. Руденская, Дрожженко, Шовхалова, Висултанов КПСС членашка кандидаташка дIаийцай.

Иштта шоай идейно - политически боарам лакх а беш къахьегамхошта юкъе беча массови - политически балха шерра дакъе лоацаш хилара тха ладувгIараша йиш хулийт политически балха опыт хьаIоае, парте идейни къахьегамхой царех хьалкхебе.

— Кагирхой марксистско - ленински мировоззрени хьаеча уй советски патриотизмаи социалистически интернационализмаи уйлаш йолаш хьалкхебар боккхача лоархIаме гIулакх да — аьлар «Социалистически экономика лардий» кружока пропагандиста Гудермесски мединструментий завода инженера А. Е. Юдина.

Социализмаи капитализмаи системашта юкъера идеологически къовсам чIоагIагIа баржаш латтача хьаламка еррига политдешара сеть а, комсомольски организацей болх а буржуазни идеологе харцо кох дуьне зуламаши дIагойтара тIаберзабе беза, къовсам лоаттабе беза национализмаи шовинизмаи уйлаш вайна юкъе гуча ца йоалийтара.

* * *

Комсомольски политдешара системе болх тоабара практически рекомендацеш тIайийцар конференцe.

15 апреле — Ерригсоюзни субботник

БЕРРИГАШ А СУББОТНИКЕ АРАБАРГБА

Москвачийн Грозненски нацпеньакъахойн инициатива хьал а лаьца укх шера 15 апреле Ерригсоюзни коммунистически субботник дика чакхдаккхара лакхара социалистически декхараш тlаййций Октябрьски Революце орден лелаеча «Красный молот» завода болхлоша. Завода цехашка цу дийнахь къахьеташ хургба 3100 болхло. хlаьта кожаш хургба завода гонахьара улицаш, завода ков цlендеш, гаьнашта кlир тохаш, кхидола балхаш деш. Механически энергетически отделий коллективаш къахьегаргда насосни станце хьаьлеча. Цу дийнахь «Красный молот» завода болхлоша цlаккха ца хиннача тайпара хьинаре къа а хьеташ арахецаргья дукха цементировочни насосни агрегаташ, фонтанни арматура цхьа колонна, 60 тонн мехкадаьтта аппаратура, лоьладергда 80 тонн болат. Ерригa а цу дийнахь арахецаргья 75 эзар сома мaьхa продукци. Пятилетка фонда юкъе хьоргга завода болхлоша цу дийнахьа даьккха 7,5 эзар сом.

Ю. КУЗНЕЦОВ,
«Красный молот» завода парторганизацин секретарь.

* * *

Пхийттлагlча апреле Ерригсоюзни коммунистически субботнике арабала лаьрхlар Грозненски консервни завода болхлоша. Цу дийнахь арахецаргья 28,5 эзар сома мaьхa тайп-тайпара продукци. Ерригa а болх беш хургба 350—400 болхло. Царех 136 болхло завода ков гонахьара улицаш цlенъеш, гаьнашта кlир тохаш, керда гаьнаш дlайогlаш, уж гонахьара эзхаш хургба. Цул совгlа тха завода переваличнои базе къахьеташ хургба Нохч-Гlалгlайн пачхьалкхен университета бlаь студент. Цу дийнахьа завода болхлоша даьккха 2 эзар совгlа сом пятилетка фонда юкъе хьоргла.

В. ГОЛОВЧЕНКО,
Грозненски консервни завода парторганизаце секретарь.

ХЬИНАРЕ ДАКЪА ЛОАЦАРГДА

Ерригсоюзни коммунистически субботник хулача дийнахь Грозненски № 4 йолча быткомбината ерригача цехий, участкий коллективаш хьинаре къахьеташ хургья. Берригa а цу дийнахь болх беш хургба 260 саг. Быткомбината инженерно-технически болхлоша, гlуллакхерча наха болх бергба цехий, участкий ковнаш цlендеш, гаьнашта кlир тохаш. Поповича цlерагlча улицагlа керда цех хьаьлеча. Хlаьта кога гlирс арахецача цехий коллективаша бахача мaьхa заказагlа бlаь эзар кога гlирс хьабергба хlаьта эзар сома мaьхa ремонтни балхаш дергда. Комбината болхлоша 15-ча апреле ерригa а арахецаргья цин эзар сома мaьхa продукци. Цу дийнахь болхлоша даьккха 450 сом гергга алапа пятилетка фонда юкъедьергда.

В. ДОТМАРЗИЕВ.

* * *

Укх бетта 15-ча дийнахь къаьстта шолй хьинар айдаь къахьега лерх! Грозненски аьшкбетона конструкцей завода болхлоша. Гlишлошьерашта эша бетон, аьшкбетона изделеш, маркхал, асфальт, кхийола эзараш кубически метрашц продукци арахецаргья цар. Заводе беррига а болх беш хургба 615 саг. Хlаьта заводоуправлене болхлоша цlендергда заводан кови цуьна гонахьара улицаш, гаьнашта, производствени корпусашта кlир тохаргья. Цу дийнахь даьккха 1250 сом алапи болхлоша пятилетка фонда юкъедаккха лаьрхlад.

А. МЕШКОВ,
Грозненски аьшкбетона конструкцейн изделийн завода завкома председатель.

* * *

Эзараш тоннаш мехкдаьтта продукци арахеца лерх! 15-ча апреле В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чекхдоахача завода технологаша Цу дийнахь къахьегама вахте латтаргва, 350 болхло. хlаьта коммунистически субботнике беррига а дакъа лоацаш хургва 1176 саг. Заводера ерригa установкаш, гаьнаш кlир теха кийчъергья, завода ков а гонахьара моттигаш а цlенъергья. Цу дийнахь болхлоша даьккха 5 эзар гергга сом пятилетка фонда юкъехьоргла.

Н. ШЕКОЧИХИН,
В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чекхдоахача завода парткома секретарь.

БОВЗА ШОАЙ МОХК

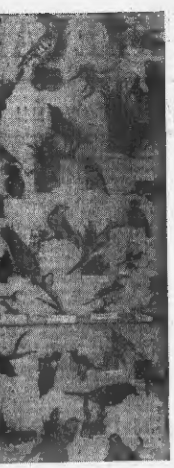

Бlаьсти. Іурре дена хьахоз вай доттагlий, оалхазарий бозаш. Къаьстта дукха дех хьазилгаш, хlаьта гаьн юххье Іо а хайн, шийн бlаьстанарча хозача иллеца вай дегаш гlоздоах алкхашко. Чукйина екаш яглаш хул на, хьыметтел шийн бедарех безам буаш шийга хьежа бераш а теркал ца деш. Маьхка сердалагlа Іаьржа бархат санна лепача бедаргашта кьаьера таатlей хьисапе хьаьхьа баьццара, Іажагlа, цlе, сийна бесаш.

Наха оал, бlаьсти алерах бола хоам бахьаш йоагlа алкхашк аьле. Цхьа йоагlаш ерригаш цхьана яглан уж, къаьст-къаьстта Іулашца йоагlа. Юххьанца аргlа маьлха босешка кж уж, даьттагlара ширача гlакашта кlай Іа доаккхаш хинна садоахна хlамаш юаш хул. Цхьа ха яьнача гlолла мара зелаш уж алкхашкий «цlалгашта» юхе хьуэаш. Хlанз шоай бlенаш тоадеш а алкхашаш.

Дер дайна лелаш къаж-къайгаши хьаргlаши. Кlаьда хоастилгаш, мергlилгаш лен кир, шоай бlенаш тоаду.

Дlайха денош хьаlеттача шоай тlехьеп йоакко е доалалу оалхазараш, денна цар керд-керда тайпаш гу вайна бlарга.

Гучудаьннад гота хьазилг аргlерен хьунагlарех, чкъордаш ухх денношка кхоачаргда массазарч можжа хьазилгаш болашбуаргаш.

Хьеенний Іаьржа кортилгаш дола чекан, фулохьорг, чlагарг; хьалхагlа март бош — апрель болалуш массе метте Іай ьсеса лаьтта шоай «квартираш» дlалуаш хулар уж.

Юртарен городерен чlагаргаш массаза а апрель юкъебахачул тlехьагlа доагlар.

Оалхазараша ахка доахка моттигаш я цар бlенаш лехкара кlоригаш йоахари, цунах хул цар бокъонца йола дахе.

Гураьь, кхычехьа дlадаха тохадалале хьалхагlа, зелу доккхий Іулаш а лен вlашагlлеттаьлу чlаггаргаш стрижаш, цхьабакъда селлара дукха цхьана гулдена оалхазараш бlаргадайнадац цхьанена а бlаьсти. Хlана? Юхадолхача хеца дукха оалхазараш оидадалаиза, ткьамаш чlоагlдаланза хул. цудухьа кlаьдлу, мино, доггlо, дорхача оалхазараша дийташ — эзараш дов уж яштта.

Дорхача оалхазарех дукха дараш кхычахьара тlаухаш ха кука тlехьа-хьалха ца доалаш шоаш дуача оалхазарашца цхьана доагlа уж. Масала, хьунагlа лела дукха кагий оалхазарилгаш лаьхкача хаина доагlа чеглон, хlаьта сансан - боабашкашна цхьана.

Іей паркашкен скверашкен, сомий бешемашка а лаьцьий йистошка гlолла а бlаргагора вайна шокъеттаргаш лай хьазилгаш эаблиикаш, кхыдараш. Хlанз кагтахьа мара бlарган уж. Хьунашка дlадахад, шоаш аха Іамарахи бlенашка сатессаш ух уж цlта.

Оалхазараш — сага доттагlий. Цар беш бола пайда дукха гуш хилаш, цкъеза вlалла теркал а дац уж.

Советски Союзе 800 тайпара оалхазараш да, хlаьта царех нийсса ахаш хlана дац аьнна дарац садоахка зуламе хlамаш юаш да. Вай республике 300 тайпара оалхазараш да.

Даим лелаш а хlана дукха яш а да оалхазараш. Цхьабакъда, массанена а хан алкхашко цхьан дийнахь 200 цlоз дуаьга, кхача кхы а дуккагlа эш оалхазарашта шоай кlоригаш кхоабию уж долча хана. Хlара дийнахь 300—600-за кхача баь шоай кlоригашта ковшlолга, боалбуарга, чlагаргаша кхыдараш, санна доалча кагийча оалхазараша. Хlаьта цхьан аьхки шоаза йоах кlоригаш. Цудухьа але йиш йолаш да, оалхазараш дешаре, ухахшене таьнаш хургьйар, шортта баш сом, баьшадараш, ăлат хургдацар.

«Пайдаиеш» «зуламеш» оалхазар да ахкаta хетаргаьь мара дац. Іаламерча организмашта юкъера дукха гlуллакхаш ма дарра Іомаде деза. Е геттара пайдане, е геттара зуламе оалхазараш хилац. Масала, цlе бессача алкхашкаша бlаьстан юкъе боккха пайда бу цlоз хlалак а деш, хlаьта гуравь бlарча Іулаш вlашагlа а яхийта комсашта гlеттаьлу, цкъаза маьха санна царна зе а деш.

Зуламе садоахка хlамаш йоаю ковшlолга, хlаьта цкъаза пайдане садоахка хlамаш а юъ. Цу масало хьахьоких Іаламе оалхазарех пайда боалаш санна зулам а доаьаш хилар.

Лоархlаме да оалхазараше Цlамера объекташ а ххьметтел денни бийсанчен чухьара сальташ а шоайла декъаш хилара духхlавалар.

Тайп-тайперча, ковшlолгаша хеших зlокъеттараша консташте кlалхара, гаьний тхьоврогашкара, — чlагаргаша, стрижаша, мозий лупаргаша — фегара лех цоацта кхача, гота хьазилгаша—хаьс - бешемашкарен доалхача кашта бастерен, дорхача оалхазараша — кхекара, йуу петарашкара.

Сага боккха салоІам бу доахача оалхазараша. Царех пхьадаран геттаре кагий да: крапивник, пеночка-веснянка, пеночка-теньковка. Хlаьта дроздаш тоьал доккхий оалхазараш да, вай хьуваш хул уж. Дог гlоздоаккхаш кlая кокх аргlерча чкъорло, вайнита нийслу кlуж багlа чкъордаш, цьа лаpan чкъордаш.

Массе тайпара бесаш доля уйжамо оалхазараш бlаргагурга республикански краеведчески музейрча оалхазарий выставка.

Вай республикерча оалхазарий 50 тайпа да цига хьокхе оттадаь.

Витринашта юхе массаза а дукха нах хул, цига хьежаш латташ къаьстта дукха хlа йоах школьникаша.

Выставкага хьажаро вай кругозор шеръю, вай Іалам массе «атlорахьере хоаа хилара» дог тешаду.

Іалам лоралара из доаза деза, цу гlуллакха аьттувбоаких черрала выставка.

И. ЭСТЕРЛЕ,
краеведчески музея Іалами отдела заведующий.

СУРТА ТlА: оалхазарий выставка.

И. ПЛИЕВА сурт.

ХУРГБОЛА ТlЕМАХОЙ

Отряд нийсача мугlарагlа дlа а оттайна тlема гlуллакха урока кийча ю № 46 йолча школа нийслагlча класса дешархочо Самбиев Мухьмада. Из ва отряда командир. Дlайоалу урок. Хlана автоматаш Іомаеш ба дешархой. Атта дац из гера сихха вlашагl а даьккха вlашагlдолла Іомавала. Парна новкъостала воагlа Арюткин Владимир Андреевич — тlема гlуллакха урокий хьехархо. Из ва кадрови эпсар хиина саг.

Шийна тlавохача формаца, оамзаца, боралца — дерригнена хьокхам тел дешархошта бувзама подполковник хиннача нов. Арютькина. Сих ца луш, паргlатта дувц по автомат вlашагl мишта яккха еза, мишта вlашагlйоал. Цул тlехьагlа автомат хьа а яйца из операци сих ца луш ше кхоачашъю. Хlаьта шийна тlехьа гlалат ца воалаш из операци кхоачашъьчунга безаме оал: «Кlантий да, салташна а нийсдала йиш йолаш Іомадальд гераь».

Бакъда, дукха ба нийслагlча классе тlема гlуллакхах дика кхета дешархой. Дуккхача кlаьнкий йиlнгий ноахкош тlа йоахк «Къона стрелок» яха значокаш. Уж тийнна эггара хьалха, «Зарница» яха тlема-спортивни ловзар дlадоладийча дена тlема гlуллакх доза Іомабеннача дешархошта юкъа белгалбаьннарашта. Хlаьта уж урокаш школе дlайолаелар хlана чул пхи шу хьалха.

Школе болх бе ше дlаволавеннача хьалхарча деношка дехь Владимир Андреевича метар ше хьеха доладаьча кердача предметапара берий безам хьаккхолла. Цу гlуллакха кlезига къахьийгадац цо. Школа сий яккха лоаттаду «Зарница» яхача тlема - спортивни ловзара республикански финале шоллагlа моттиг яьккхача «Отважный» цlи йолча отрядо.

Зарнице дакъа лацаро берий торо хулийт бераштa тlема гlуллакха юкъьакцара навыкаш ла, хlаьта цу гlуллакхо шийн аргlагlа торо хулийт тlема гlуллакх дикагlа довзийта. Дешархоех хlараш а хlанз тlема гlуллакха шин-шийн специальность. Цlеlаш радисташ ба, вожаш саперaш ба, кхоалагlбараш — ловзараш, иштта кх. дl. Уж-м ловзараш мара ма лац, ала тараш цхьаццане. Бакъда цу ловзараша торо хулийт тlема гlуллакха дуккхача тактически приемех кхетабе, герз дикагlа довзе дешархой Іомабе. Хlаьта тахан школе дешаш болча хана, тlема гlуллакх ловзарий хьисапе доазар лоархlаме да. Хlанз аьнча хургболча Даьхе лоравераща Советски Эскаре гlуллакх де уж бахача наькъдаргда тахан шоаш школе мел Іомадер.

Доккха новкъостал ду школе дешархоште цар шефаша — Грозненски гарнизона тlемахоша. Юнармейцашта нерда техника йовзийт, цар, саьтий вахар довзийт, пул совгlа «Зарница» яхача тlема-спортивни ловзаре дешархошца цхьана шоаш дакъа а лоаь.

Вай юццача школе хьалхуьш йоагlа боккъонца бола тlемахой— Даьхен хьахой. Из гlуллакх лертlа вlаштlехьдаьккха отталора новкъостал ду школа кулгалхоша. Цуххьал тlема гlуллакха урокаш чекхйоахаш я лаьрхха оборудовани оттаь кабинет. Панаш тlа укх хоза нийсдаь плакаташ стенаш. Цу дерригане торо хулийт чиср профессецара берий безам совбаккха. Цудухьа яха хургба «Даьхе лорае нийча ва» яха значокаш наьхка тlа йоахка (уж тха берригача выпускникашта) школа дукха выпускникаш тlема училищешка деш.

М. РАШИДОВ.

САЛАМА КУРАЛ

Шийтта, шу даьнача хана Аральски судоремонтни заводе токара гlончалла дlайийр Салам. Болх хала а лаькха гоьзал цшаш а бар: кемашта лаьрхlа универсальни оетхалаш ца хьаеш хиннараш. Хlаьта Салам вахавалар балха деша безам боацаш е атта хург ма-дий аьнна а. Цар наьнен кхалхачул тlехьагlа дикъ бер дисадар Салайнал вlамагlа. Боккхагlчар-м уж детдома дlадала лаьрхlадар. Салама ше да хилал воккха хетар цудухьа вахар балха.

Цкъаза хlама хургдац сачох аьла шек воалар, хlаьта даго йоахар: «Хила деза!» «Хила деза!» йоахар хьехархочо Радчуков Александра в. Кастта хила а хилар. Боккхагlчарка, дуккхача шерашка болх баьъарна, пайсса болх бе хар — къонача токара курал яр. Къахьета низ а, безам а бар Салама. Хlаьта вахаре е балха цхьа хаттар хилча хьехар де гоьтара нах а балха новкъостий а бар. Наха новкъостал дора халонаш ьоза.

1957 шера «Красный молот» заводе шоллагlча цеке токаралла балха вера из. Кlезига болх баь бац Салама городской Совета депутат волча хана наькха бытови дьалаш тоадара, балха бахьнача къоначарий хьинар лlдара а уж общественни балха юкъеоара а. Общественни болх бе цlаккха а мича хуа атта. Къаьстта тийшар пунах Салам ше цехерча коммунистий вожаш волча хана. Дукха нийслора цхьанне а жоп лургдоца хеттараш. Цо ше лора царна жоп, шийн вахаро, шийн дего хьеххача тайпара.

Балха гоьзал-м еlзавр. Волк хувца дагадалар. Нагахьа балхо, вахаро хьона ховчул совгlа дlадехе? «Деша деза! — лаьрхlар Салама, — хlама дац тхьаь пхийтта шу даьлналале а». Хlана нефтиной техникумо кхоалагlча курсе мара-м ваш из, хlаьта безам-м институт яккха ба.

С. АУШЕВ.

БАКУ. Республика а цун доазол арахьа а кlи хеза я М. Азизбекова цlерагlйолча Къахьегама Цlеча Байракха орден лелаеча Азербайджански наьнкдаьттан химеи институте клеш халхарен ансамбль. Республикански Ерригсоюзни хьаджарашка шьа санна дуккхаза а призови моттигаш ьлай самодеятельноста артисташа.

СУРТА ТlА: «Иннабы» яха азербайджански халхар.

Я. Халилова сурт.
ТАСС фотохроника.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА

Сенах язду дунен газеташа

Кепайоазоно хьалхарча оагlонаш тlа хоам бу бактериологически (биологически), токсинни герз хьаде оттадар, хьадар, из Іоадар ца магийтарахи долаш дар дlадаккхарахи йолча конвенцена Москве, Вашингтоне, Лондоне кулгаш яздарах. ООН Генеральни ассамблея XXIV сессе могаваь из документ доаьшхаш, прогрессивни газеташа йоах бактериологически гера ца магийтарах барт барах дика хьокхам хургба гера дlадаккхара кхийоаз тlаьхьататта йиш йоаца проблемаш къоастара. «Отечествен фронт» яхача болгарски газето а дуккхача кхыча газеташа а белгалдоаккх герза дерригга тайпаш обществa вахара чура дlадаккхара, гера Іодиллара хьинаре а хаддаиза а тlехьа латтача Советски Союзон социалистически содружества кхыча мехкашен бактериологически гера ца магийтарах йолча конвенцина кулгаш яздара гlулакха юкъе къаьстта лоархlаме дакъа эльца хилар.

Кепайоазоно дlахо а юш КПСС ЦК Политбюро член, СССР Министрий Совета Председатель А. Н. Косыгин керте латташ йолча советски партийно - правительственни делегаце Иракски Республике яьча доттагlалла официальни визита итогаш. Цхьана яьча советско - иракски коммюнике изложени арайоаккхаш дукхача газеташа къаьстта белгалйоах СССР-ан Иракски Республикиен юкъерча доттагlлаах а вlаши гlулаккхаш леладарах а даьча договоро хьахулийт шин мехка юкъера доттагlала отношенеш дlахо а дегlайоалар эша кхы а чlоагlагlа йола лара яха цу документа раздел. Цу договоро, белгалдоаких «Глос працы» яхача польски газето, хьахьокх Іаpбий халкъаша кортмукъен шоай лоІамен хилара тlехь лоаттабу къовсам массаза хьалловаш йола СССР хаддаиза йола позици.

Индокитаи фронташкара хьал дувцаш, кепайоазоно йоах, Къулбехьен Вьетнаме патриотически низаша керла толамаш доах, американо - сайгонски эскара дуккагlа тlа а тlаш. «Эко» яхача французски газето белгалдоаккхачох, къаьстта чlоагlа хlама етт мохк мукъабаккхара халкъа низаша моастагlчун позицешта Сайгона юкъа къилбаседа лице тlа. Патриоташа чlоагlа хlама етт Къулбехьен Вьетнаме шоллагlа йоккхагlйолча города — Данагга юкъе марионеточни эскара позицешта а.

Цхьан хана кепайоазоно хоам бу, тlатela патриотически низаш юкатоха гlерташ Пентагоно кхы а чlоагlалоина низ тlаухийташ хиларах. Английски «Таймс» бехча хоамах, демилитаризовании зонагара къилбаседехьа фецара тlом бергбац аьнна шоаш денна доаш дохо а даь. США-с «В-52» яхача еза - йоккхача бомбардировщикаша ДРВ территоре тlа юха а бомбаш етта йолаьй.

Цхьалолча газеташа арайоах Малхбузе валютно - финансови

КХЕРАМЕ СОЮЗ

Редакционни статья тlа «Майнити» яхача газето тахан кхераш дувц Тонкински заливе тlема операцеш яра Йокосука яхача японски порторча шоай базера 7-ча флота американски тlема кемаш, царна авианосцаш а долаш, арадаьнна хиларах. Японе йолча Иванкуни яхача базера Къулбехьен Вьетнамерча Дананг яхача базе дlаяхийтай американски форма пехота подразделенеш истребительни - бомбардировщикий эскадрильяш. Хlаьта уж дlаухийт кхерамален японо - американски договорагlа да, яхаш.

Уж гlуллакхаш харцахьа а лерхlаш, Японе Коммунистически парте ЦК орган долча «Акахата» яхача газето теркам тlабохийт Къулбехьен Вьетнама патриоташа тlнхьожам лоаттабеча районашка укх деношка налеташ еча «В-52» яхача стратегически бомбардировщикашта довгор лоаттаде Окинаверча США авиабазашкара гlетташ самолеташ — заправщикаш дlаукаш хилара.

ЛОАЦЦА

ВАШИНГТОН, 10 апрель. (ТАСС). Нехаьа санна дlадахача кхаь шера американски авиаце Къулбаьхен Малхбоалехьарча Азе чуйтта ерригa бомбаш лаьрlаьча, Іаьдала керте латташ США хlанзарча республикански правительства аьнкхача хlара минота бомбай цхьаша тонн кхоеч, яхаш язду «Вашингтон пост» газето. Ерригаш а лаьрхlача, газета даннегlа, США ВВС-о цу юкъа 3 млн. тонн бомбай чутекай Индокитае мехкашта.

ЛОНДОН, 10 апрель. (ТАСС). Вьетнамерча машара тlехьарча английски боламо кепатеха арахьхьай Вьетнама демократически Республика территорена кlирань бомбаш чуетташ хиларца дувзадеина Вlашагlхийтта Штаташ безие ей а. Индокитаера американски бlу цlенбаь арабоаккхийта дlадехаш а йола заявлени. Англерча США посольстве дlачуеинна заявлене тlа белгалдоаких, дукен тlара беррига прогрессивни наха, цу даьнье американски халкъах дукхагlбараша а, Вьетнамера тlом совцабелгаш американски оагlоно юкъагlъаьха Парижера переговораш юха дlайолелгеш тlагlорттадаь дlадехаш хилар.

НЬЮ - ЙОРК, 10 апрель. (ТАСС). Машара тlехьарча къовсамхой Къамин коалице бехке дина Индокитаера США агресси ешо тlа а чlоагlъер. Американцаш шекбаьхаь Вьетнамера тlом сацаргхьа боалаш латт яхаш цкъа санна дукхаза хьалхайкадаьчен цу цхьан хана ма царра аьлча из кхы тlа а шербеш йолча правительства ши дуъ леладеча гlуллакхаша, хьакхайкадир цу организаце кулгалхоех цаl йолча Катарина Соджорнера. Американцаш раьза бац правительства политикена. Индокитера тlом сов чехха сацар лоа цареъ дуккагlчарна, белгалдаьккхар Соджорнера.

Нью - Йорке, Лос - Анджелесе, кхыча городашка тlема дукхаьна демонстрацеш е хага а машара тlехьарча къовсамхой Къамин коалици.

ЧССР, ГДР потребителашта а хlаьта иштта Малхбузехьарча Еврола, мехкашта а газ тергlйола йоккха транзитни газопровод юллаш латт Чехословаке территоре тlа. Из йилла оттаьй Чехен Словакен йоккхагlйола гlишлошъю организацеш, Прага, Острава, кхыча городий промышленни предприятеш.

СУРТА ТlА: Вланскорча ЧКД-завода цеке трансъевропейски газопровода лаьрхlача тхьоалагlча сферически клапана оатхал хьокlаш воалл Рудольф Павлек.

ЧТК — ТАСС сурт.

ТЕЛЕВИДЕНИ

13 апреля

8.30 — Передачий программа. 8.30 — Кердадараш. 9.45 — Дешархошта. «Каталог маршруташка гlолла». Волгоградера передача. 10.15 — «Хьажаш латтар» яха художественни фильм. 11.20 — Халкъан — товараш. Вильнюсера передача. 11.55 — Вайна массеннa йола ашараш. 13.15 — Автоматашна космоса тоххамаш ду. 14.00 — Кердадараш. 16.10 — Передачий программа. 16.15 — «Эрсий мотт». 17.00 — Дешархошта. Шоана жоп ду Іилмахойо, Лаьтто маьса тlа вахийтар. 17.20 — Спортивни хроника. 17.40 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 18.00 — Юртабоахама знаней школа. Хьажкъаш дуккагlа чуэра кхьош. 18.15 — Музыкальни пауза. 18.20 — Саг, общество, закон. 18.50 — Миллионий ленински университет. Партегlа йола беседаш. 19.30 — Массанахьа дероигне кхомбе. Мехкдаьтта продукташ халкъа рузкъа да. 19.30 — Хозле са республика. Халкъа творчество телевизионни фестивале 2-гlа тур. 20.45 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 21.00 — «Ха». Информационни программа. 21.30 — Дунен халкъий творчество. 22.00 — Фигурни совлосаш хаккхара йола СССР-а чемпионат. Минскера передача. 23.30 — Ешача атлетиках йола СССР-а чемпионат Таллинера передача. Йистеньача кердадараш, передачий программа.

14 апреля

8.30 — Передачий программа. 8.30 — Кердадараш. 9.40 — Дешархошта. «Юрта къонах». Воронежера передача. 10.10 — «Морозко» яха художественни фильм. 11.30 — «Соцавьнна хан». Днепропетровскера передача. 11.45 — Медицински болхлой профсоюза художественни самодеятельноста вок. кьаьнкой концерт. 12.35 — Телевизионно - документальни фильмий программа. 13.05 — Кердадараш. 13.20 — Передачий программа. 13.30 — Москвера Ленински моттигаш. Истори йола передача. 16.00 — Гонахьех доло хургаш. 16.30 — Берашта. «Кхеташ йола кулгаш». 17.00 — «Халкъий доттагlала вай яха ба» (нохчий меттала). 17.40 — Дlаяхача замах медицина дика моча гlуллакхашца къовсам лоаттабара халкъехьа нохчий советски литература (нохчий меттала). 17.55 — Телевизионни кердадараш (гlалгlай, эрсий меттала). 18.15 — Хоамаш, реклама. 18.20 — Берашта фильм. 18.45 — «Ухкцlено». Телевизионни журнал. (гlалгlай меттала). 19.10 — Кинокурнал. 9.30 — Хьайбаш леладу коммунисташ хьалхьем латт. Волх соно юхатие. 19.45 — Хоккеях йола дунен чемпионат. Финлянди — Чехословаки. Прагера передача. 21.15 — «Ха». Информационни программа 21.45 — Музыкальни калейдоскоп. 22.45 — Хоккеях йола дунен чемпионат. Швеци—Советски Союз. Прагера передача. Йистеньача кердадараш, передачий программа.

РАДИО

13 апреля

6.30 — «Юртара вахар» (гlалгlай меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хьоттем. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — «Сердало» газета обзор. 8.25 — Андреева вальсаш (эрсий меттала). 8.45 — «Советски хьисапе вахара ярие цlенаш тоадаьнна» яха беседа (гlалгlай мотте). 16.00 — «Къона тlехье» (нохчий меттала). 16.25 — 15 апреле — Ерригсоюзни коммунистически субботник (эрсий меттала). 16.30 — «Боккхой вахар» яха радиогазета (гlалгlай меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.24 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала). 18.40 — «Аргун» яха альманаха обзор (нохчий меттала). 18.40 — «Аргун» яхача альманаха обзор. (нохчий меттала). 19.30 — Дешерац дола Нохч-Гlалгlай халон (гlалгlай меттала).

14 апреля

6.30 — «Юртара Ідlра» (эрсий меттала). 6.45 — Хоамаш. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.30 — «Ленинан некъ» газета обзор. 8.20 — Моттигера композиторий, поэташ, цар илланаш чхача цикланара передача (нохчий меттала). 8.45 — «Научно-технически революце дай социализм гlуллакхаш» яха беседа (нохчий меттала). 16.00 — «Депутат халкъо хержар» яха очерк (гlалгlай меттала). 18.15 — Юртбоахама знаней радиошкола. «Гlум йола бурунин даьгlенаш кхиерзайар а Нохч-Гlалгlай АССР мехкахе цу тха доаккхача жин декъа, рий база тоьар а» яха беседа (эрсий меттала). 18.20 — «Боккхой вахар» яха радиогазета (эрсий меттала). 18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.14 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 18.27 — Керда хоамаш (гlалгlай меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гlоалан Грозне хувцалуш моркхаш а йолаш, йолчаш а йоацаш гlайло мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гlоала 20—23, Грозне 22—24 градус йlовхал йолаш хила а тарлу. Дlахорча шин дени шин буси хувцалуш моркхаш а йолаш, дукхагlча цхьаьге йоацаш, а йоацаш, хьада лостам боацаш мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсаца 5—10, деношка 21—26 градус йlовхал йолаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

«Грозненский рабочий» издательство типографи. Революцин проспект 7/84.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный-81 364051 Ленина урам 11 (3-гlа этаж) Телефонаш: редактора — 3-44-86; редактора «а» — 3-39-11; Жэпкхаьма секретара — 3-34-36; партийни вахара культура, промышленности отделий — 2-42-36; юрта йоахама отдела — 3-42-36; письмой отделан бухгалтера — 2-80-71

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051 г. Грозный ул. Ленина 11. (3-й этаж). Телефоны: редактора—3-44-86; зам. редактора—3-39-12; ответственного секретаря—3-34-36; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 2-42-36; отдела сельского хозяйства — 3-42-39; отдела писем и бухгалтерии—2-80-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/84.

СФ05085. Заказ 2753.